Цео град под једним кровом

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXVI
Број 684
Субота
6. фебруар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

684

У овом броју:

Из албума фото-репортера

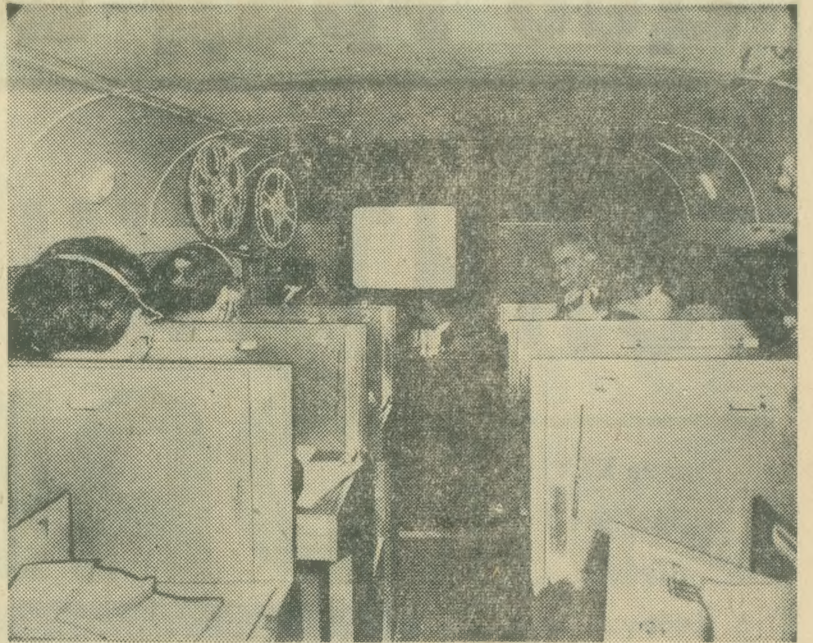
У НАШОЈ ЗЕМЉИ ИМА МНОГО ЛЕПИХ ПРЕДЕЛА, А ЈЕДАН ОД НАЈЛЕПШИХ ЈЕ ГОРСКИ КОТАР. НА СЛИЦИ ЈЕ ПРЕДЕО ГОРСКОГ КОТАРА ПОД СНЕГОМ. ГОРСКИ КОТАР ЈЕ ПЛАНИНСКИ КРАЈ У ХРВАТСКОЈ ИЗНАД ГРАДА РИЈЕКЕ. ПОВРШИНА МУ ИЗНОСИ ОКО 1.100 КВАДРАТНИХ КИЛОМЕТАРА. НАЈВИШЕ ПЛАНИНЕ СУ СНЕЖНИК (1796 М) И РИСЊАК 1528 М). КЛИМА У ГОРСКОМ КОТАРУ ЈЕ ПЛАНИНСКА: ЗИМЕ ДУГЕ И ОШТРЕ, А ЛЕТА КРАТКА И СВЕЖА. ИНАЧЕ ТО ЈЕ ПРЕДЕО ВЕОМА БОГАТ ШУМОМ У КОЈОЈ ПРЕОВЛАДАВАЈУ НАЈВИШЕ БУКВЕ И ЈЕЛЕ. ТУРИЗАМ СЕ СВЕ ВИШЕ РАЗВИЈА, А И ЛОВ ЈЕ ВРЛО РАЗВИЈЕН, ЈЕР У ОВОМ ПЛАНИНСКОМ КРАЈУ ИМА ДОСТА РАЗНОВРСНЕ ДИВЉАЧИ.

НАЈНИЖА ТЕМПЕРАТУРА

Најнижу температуру забележену досад у Земљиној атмосфери, и природи уопште, регистровали су недавно истраживачи са универзитета у Стокхолму помоћу једне ракетне сонде изнад Лапоније, а на висини од 80 километара. Регистрована температура износила је 143 степена испод нуле.

Вештачке шкрге за људе

Танка опна од специјалне гуме има иста својства као рибље шкрге. Ако се ова опна стави уместо прозорског окна на спољашњи зид једне подводне станице, она ће извлачити из морске воде кисеоник и пропуштати га у унутрашњост станице. Истовремено опна избацује из станице угљенмоноксид. Захваљујући томе, људи могу и без боца с кисеоником да живе у станици. Додуше, кроз гумену опну вода прокапљује у станицу, али се та вода може пити. Овај проналазак америчког научника доктора Роба може се употребити и за опресњавање морске воде.

ПУТУЈУЋА ЛАБОРАТОРИЈА

Школа која долази до својих ђака... То је светлоплави двоспратни аутобус за учење страних језика у Хембрицширу у Британији. Ово је најновији експеримент у настави коју врши Британски национални колеџ за унапређење просвете.

У Британији је већ више лингвистичких лабораторија у употреби у школама, али су оне релативно скупе, а да би биле економичне, требало би да су у сталној употреби. То значи да нека мања школа једва може да издржи трошкове. Путујућа лабораторија треба да реши тај проблем.

Доњи спрат аутобуса је опремљен као обична учионица. Са филмским пројектором, платном и магнетофоном. На горњем спрату се налазе два реда од по пет кабина са сваке стране у којима ученици седе крај магнетофона. Они уче у ствари помоћу комбинованог система наставе: слушањем, гледањем и говором. Ученици гледају филм или серију непокретних слика уз које се даје звучни коментар, при чему се може захтевати од слушалаца да понове гласно извесне речи или реченице. Коментар и одговори ученика се могу снимити на магнетофон који се налази испред сваког ученика.

Ученици преко слушалица чују свој изговор и упоређују га са оригиналним изговором. Час води наставник који може да говори преко система слушалица одједном свима ученицима.

Уколико експеримент буде имао успеха, предвиђа се увођење читавог низа оваквих аутобуса у целој Британији. Постоје и планови да се аутобус користи за одржавање предавања пословним људима којима је знање језика потребно у обављању текућих послова.

Мамути у Енглеској

Недавно је група енглеских палеонтолога дошла до занимљивог открића у каменолому једне фабрике цемента у покрајини Есексу. Наиме, они су нашли остатке слонова и мамута који су лежали у земљи 100 до 200 хиљада година. Кости ових праисторијских животиња с правом ће заузети место у Лондонском природњачком музеју.

Ултразвук раздваја течности

Америчка фирма „Маркан електрозоникс“ из Бербанка конструисала је ултразвучни уређај за издвајање гасова из течности. Кроз течност се пропушта ултразвук и гасови који се у њој налазе издвајају се у облику мехурића. Исти апарат, само са нарочитим додатком делова, може се употребити и за раздвајање две помешане течности.

Нафта у тунелу

Пробијајући један тунел у близини швајцарског града Гонхарда, радници су наишли на нафту. Једно од тих налазишта нафте лежи на дубини од 600 метара.

(Снимио: Ж. Радосављевић)

»СТАРАЦ ДУД«

Један од ретких сведока првог српског устанка налази се у Смедереву. То је бели дуд, познат као дрво изванредно отпорно према суши, влази, болестима и штеточинама. Његова старост је процењена на око 300 година. Стабло му је звездастог облика, јер се из земље уздижу два готово полукружна крака која потичу из истог корена и стабла које је временом засуто земљом. Леви крак достиже висину од 10 метара и на најдебљем месту има обим од 3,80 метара. Сваког маја окићен је многим плодовима зеленкасте боје. Старост не допушта да плодови сазру, те онако зелени опадају и покривају околно земљиште на површини од преко 100 квадратних метара. Десни крак је скоро сасвим престао да вегетира. Зуб времена је тешко начео његово стабло које се држи на потпорном зиду.

Испод крошње овог дуда одиграо се у првом српском устанку значајан историјски догађај. Крајем 1805. године устаници су ослободили Смедерево. Турски заповедник Мухамед Гуша предао је на симболичан начин град Карађорђу уручујући му кључеве града. Чувајући успомену на то, Смедеревска општина је у новембру 1951. године оградила дуд каменом оградом и ставила спомен плочу на којој је уклесано: Испод овог дрвета смедеревски диздар Мухамед Гуша предао је кључеве града Карађорђу 8. новембра 1805 године.

Дуд је доживео дубоку старост иако се налазио у „животној“ опасности у оба минула рата. У првом светском рату око њега су фијукале аустријске гранате, а у овом последњем само 50 метара даље од њега експлодирало је неколико авионских бомби.

Интересантно је да се један дуд, истина знатно млађи, налази испред Тврђаве у Смедереву. Он је „преживео“ познату експлозију 5. јуна 1941. године иако се налазио непосредно уз место где се она десила.

АНТИБИОТИЦИ

ИЗ МОРСКЕ ВОДЕ...

До неочекиваног закључка дошли су италијански лекари. Давно је већ познато да вода Средоземног мора повољно делује на лечење читавог низа обољења грла и носних шупљина. Међутим, детаљним истраживањима утврђено је да је морска вода лековита не само због соли и јода у њој. По мишљењу италијанских лекара у морској води има и бактерицидних материја које донекле подсећају на антибиотике. Опити су показали да морска вода узета ноћу активније делује од „дневне“.

Да би доказали своју хипотезу, италијански научници стерилисали су морску воду ултраљубичастим зрацима, а затим су у њу унели нове културе бактерија. Бактерије се нису размножавале.

Италијански научници сада раде на решавању проблема издвајања антибиотика из морске воде.

... И ИЗ ЛИШАЈЕВА

Необичне плантаже могу се видети у совхозу „Елит“ у Краснодарској области. На изглед, оне подсећају на низ леја обраслих коровом. Ту се с много бриге и пажње гаје лишајеви.

Три врсте овог биља — алекторија, кладонија и уснеа — гаје се овде по савету лењинградских научника, сарадника Ботаничког института. Ове врсте лишајева богате су такозваном уснинском киселином, а она служи за добијање препарата који је по свом дејству аналоган антибиотицима.

Сировина из совхоза већ се прерађује у фабрикама фармацеутских производа и од ње се справљају лекови који се употребљавају у хирургији за лечење опекотина и инфицираних рана као и рана које тешко зарашћују.

Фабрика козметичких производа „Поларна светлост“ почела је да производи колоњску воду с новим антибиотиком добијеним из лишајева која се показала као одлично средство против неких кожних обољења.

ВАДИЧЕП СА ВАЗДУШНОМ ПУМПОМ

Вадичеп који избацује запушач из боце помоћу патроне угљене киселине (то је патрона за кућну производњу сода воде) добио је конкуренцију. У Америци је, наиме, начињен месингани вадичеп који ради на сличном принципу: запушач се пробуши, а затим се помоћу једне мале пумпе, која је саставни део вадичепа, у боцу упумпа ваздух који лагано потискује запушач напоље.

После 100 година

НА СЛИЦИ ЈЕ НОВИ ДЕО ГОРЊЕГ МИЛАНОВЦА, ГРАДА КОЈИ ЈЕ ОСНОВАН 1859. ГОДИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НЕКАДАШЊЕГ МЕСТА ДЕСПОТОВИЦЕ, У НЕПОСРЕДНОЈ БЛИЗИНИ ТАКОВА. ЗА ВРЕМЕ ПРОШЛОГ РАТА ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ СА ОКОЛИНОМ БИО ЈЕ ЧЕСТО ПОПРИШТЕ БОРБИ ПРОТИВ НЕМАЦА, ПА ЈЕ СКОРО РАЗОРЕН И СПАЉЕН. САДА ЈЕ ОН ЗАНАТСКО-ТРГОВИНСКО СРЕДИШТЕ ЗА ОКОЛИНУ, У ЊЕМУ СЕ НАЛАЗИ ВИШЕ ПРЕДУЗЕЋА, А У БЛИЗИНИ РУДНИЦИ ОЛОВА, ЦИНКА И СРЕБРА.

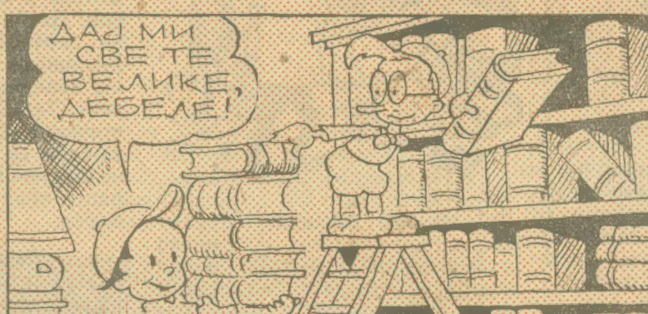
Довитљиви Мата

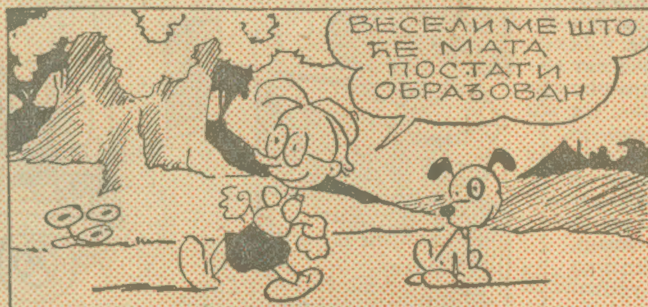

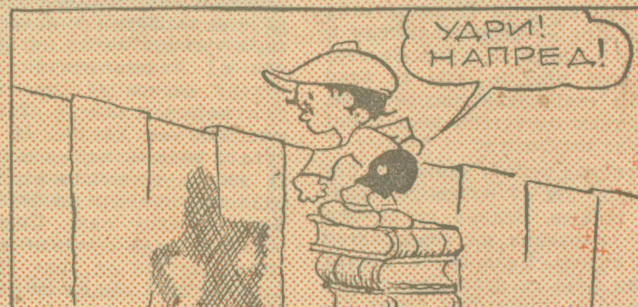

НЕПОКРЕТНА ГИМНАСТИКА

„НЕПОКРЕТНА“ гимнастика стиче све већу популарност у читавом свету, нарочито међу особама које, због природе свог посла, морају сате и сате да проводе за машинама или писаћим столом. Они који нису упознати са суштином непокретне или изометријске гимнастике постављају питање: како треба радити изометријске вежбе, колико оне треба да трају и да ли „непокретна“ гимнастика може потпуно да замени обичну јутарњу гимнастику?

За равномерно развијање мускулатуре бирају се оне изометријске вежбе које укључују у рад што је могућно више група мишића. Врста, интензитет и дужина трајања ових вежби треба да одговарају полу и узрасту вежбача, као и њиховом телесном саставу и здравственом стању. Нарочита пажња мора се обратити на пуно, дубоко и равномерно дисање пре и после сваке поједине вежбе, које се све по правилу, изводе при уздржаном дисању.

Стручњаци сматрају да је, уколико максималан напор мишића краће траје, тај напор ефикаснији. А дужина трајања сваког максималног напора треба да износи од две до шест секунди, јер у временском размаку лежи најбољи режим тренирања.

Онима који у гимнастику без покрета полажу сувише велику наду, треба рећи да изометрија не може да замени богатство и разноврсност бављења разним спортовима. Јутарња гимнастика, шетња на смучкама кроз шуму, пливање — ево само једног незнатног дела из богатог арсенала средстава физичког васпитања. Изометрија треба само да допуни, а не да замени тај арсенал. А сад ево неколико изометријских вежби.

1. Стојећи лицем окренутим према столу, уприте рукама о његове стране, као што је показано на цртежу, притискујући их као да желите да саставите дланове.

2. Поновите то исто седећи на столици и леђима окренути столу.

3. Станите на два корака од стола, и то боком окренути према њему. Уприте једном руком на крај плоче и притискујте је с максималним напором. То исто поновите другом руком.

4. Раставите руке нешто мало више од ширине рамена. Свом снагом притискујте д568ановима плочу стола.

5. Поновите вежбу леђима окренути столу.

6. Ногу савијену под правим углом положите на столицу додирујући је горњим делом стопала. Покушавајући да исправите ногу, свом снагом притискујте столицу. После два-три секунда промените ногу.

7. Станите целим стопалом на столицу и свом снагом „газите“ по њој. Исту вежбу поновите другом ногом.

СПОРТСКИ КАЛЕИДОСКОП

✱ Шездесет четворогодишња Ив Маколи из америчког града Фејтвила изишла је као победница из такмичења у брбљању: говорила је без престанка 28 часова, 44 минута и 18 секунди. С преимућством од једног часа она је савладала у финишу своју најопаснију противницу и тако је постала срећна добитница награде од 1.500 долара.

Жустра старица изјавила је представницима штампе да је могла и дуже да говори.

Њен супруг, примајући честитања, равнодушно је одмахнуо руком: „За мене њена победа није неочекивана. Ја сам од самог почетка знао да ће она да победи“.

✱ Олимпијски шампион у велеслалому Аустријанац Егон Циммерман није познат само као изврстан смучар, већ и као одличан кувар. У разговору с новинарима Цимерман је изјавио да су његови успеси на смучарским стазама најтешње повезани са — куварском вештином.

Новинари су се насмејали, али је олимпијски шампион био савршено озбиљан. „За сваког смучара најважније је — објаснио је он — да уме да се у потребном тренутку концентрише само на једну ствар, без обзира каква је она. Мене је таквој концентрацији научила љубав према пити од јабука. Покушајте да развијете тесто тако да не буде дебље од листа папира и ако не умете да се концентришете, видећете да нећете успети; чак ни смучарски спорт не захтева такву концентрацију пажње“.

✱ Тренер француског фудбалског тима „Олимпик“ одлучио је да по рукопису и начину писменог излагања одреди карактер својих играча и да зависно од тога уведе у тренирање и допунске вежбе. Због тога је својим питомцима наложио да напишу своје биографије које неће износити више од две странице.

Прегледавши ове писмене задатке, тренер је утврдио да његови фудбалери морају пре свега да науче — правопис и интерпункцију.

✱ Становници села Квангу у Уганди не долазе на утакмице које игра њихов фудбалски клуб без једног старог грамофона.

У критичном тренутку они преко гласноговорника пуштају плочу на којој је снимљена лавља рика.

Кад чују глас цара свих животиња, играчи из села Квангу незадрживо се бацају на противника и обично га победе.

✱ Карате је једна врста спортске борбе веома омиљене у Јапану која има сваким даном све више присталица и у другим земљама: Француској и Сједињеним Америчким Државама, на пример. У Совјетском Савезу, међутим, карате нема много присталица јер је то веома груб спорт.

У каратеу постоји 14 начина помоћу којих се противник може лако отправити на онај свет. Разуме се да се сви ударци не примењују у такмичењима, већ само у изузетним случајевима нужне самоодбране, при изненадном нападу насилника, када је живот нападнутог угрожен.

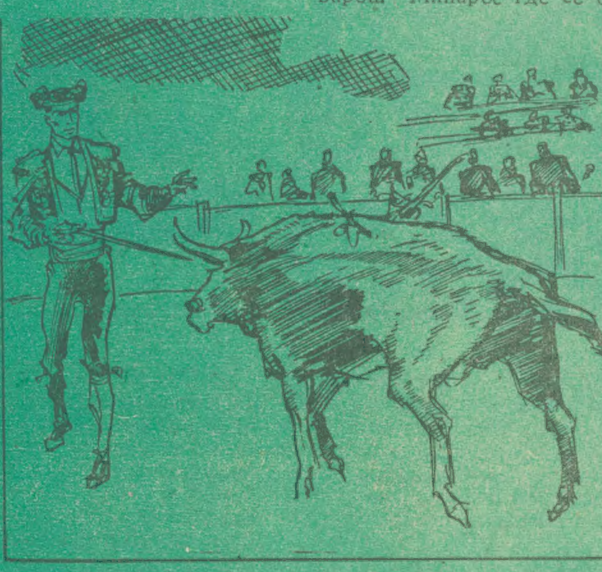
Један од основних удараца у овој врсти борбе задаје се спољашњом ивицом длана. Због тога је ивица длана код карате-бораца страховито развијена. Да би се то постигло, потребне су нарочите вежбе. На улазу у сваки спортски клуб или игралиште налазе се пободени у земљу дрвени стубови чији су врхови оплетени сламом.

Свако ко се бави карате-спортом обавезан је да сваког дана сто пута удари по таквом стубићу ивицом длана.

Смрт највећег тореадора

МНОГИ се питају како може један тако прекаљени тореадор као што је био Манолета, идол Шпаније, да погине од бика. После пуних 18 година проведених у арени и после 1.200 победоносних двобоја са биковима ипак је подлегао једном бику. У тренутку смрти Манолета је био у напону снаге — имао је тек 30 година. После бравурозног успеха 1946. године у Латинској Америци, Манолета се вратио у Шпанију и објавио да се повлачи са арене. Народ је почео да демонстрира против њега. Штампа га је називала кукавицом која се повлачи пред новом звездом арене младим Домингуином. За Манолета то је било исувише.

Међутим, 27. августа 1947. године цела Шпанија је била уперила своје очи на варош Минарес где се одржавала највећа корида. Корида је требало да реши питање највећег тореадора света тј. да ли је Манолета још био краљ арене или је морао да преда тај примат млађем тореадору Домингуину. За ту борбу су били одабрани бикови Миура, боље познати као „бикови смрти“. Већ први бик са којим се сукобио Манолета био је врло опасан па иако је он изводио бравуре и убио бика, маса није била задовољна, јер је очекивала чуда од борца Манолете. Мада је млади Домингуин имао много лакши посао са својим биком, ипак је маса захтевала да се он награди ушима бика као победник

Други бик против кога је Манолета наступио изазвао је и страх и дивљење гледалаца. Да би показао свој презир према бику, Манолета је узео дрвени мач и правио немогуће бравуре са разбеснелим биком. На крају је решио да га убије, пришао је огради и узео прави мач. Да би показао своју надмоћ над малим ривалом, Манолета је напао бика са леве стране место са десне, како захтева основно правило борбе. Јер није био никакав проблем борити се против бика на устаљени начин. То могу да чине други, али не он — Велики Манолета. Са упереним мачем велики борац се упутио према страшном бику. Али бик није чекао да човек приђе већ је и сам јурнуо. Када је публика дошла к себи од запрепашћења, оба борца — и Манолета и бик — лежали су на земљи мртви. Мада је страшни мач нанео бику смрт, бик је имао још толико снаге да пробурази борца

20 хиљада долара за гутљај воде

ЈЕДНА погодба, сажето казана у самом наслову, склопљена је под трагичним околностима. Караван камила са драгоценим теретом свиле, зачина, слоноваче и индига напала је из заседе банда из племена Туарега усред пустиње Сахаре, а на путу између Судана и Алжира.

Тај део пустиње је познат под именом Ерг — „Пустиња жеђи и смрти", а иначе се одликује веома финим песком, који се лако покреће стварајући високе дуне, и потпуним одсуством воде и било какве вегетације.

Драгоцена роба и камиле су били отети, док су пратиоце пљачкаши побили. Једино су се два члана каравана на невероватан начин спасла. Били су то богати трговац који се звао Хамед Ибн ел Хатиб и сиромашни гонич камила Хакија. Њих двојица су се одвојили од каравана да би очитали своје вечерње молитве. На тај начин су избегли сигурну смрт.

Да несрећа буде већа, трагедија се одиграла у августу када је сунце толико јако да просто сажиже. То је и био разлог што су чутуре двојице преживелих врло брзо испражњене. Ипак све наде нису биле изгубљене. И, кад су се њих двојица приближили оази Азуатан на нека два километра, сасвим је нестало снаге, а остао је само један гутљај воде у Хакијиној чутури. Трговац је почео грозничаво да кује планове. Прво му је пало на памет да убије гонича камила да би се домогао воде. Али је од тога ипак одустао јер се несрећни Хакија добро чувао и био стално на опрези знајући с ким има посла; осим тога, што је било још битније, Хакија је био јачи и отпорнији и похлепни трговац није имао великих изгледа ако би се одлучио на тај корак.

Хакији је било добро познато да је Хамед око струка носио појас са златницима у вредности од 20.000 долара. И док је трговац размишљао шта да уради, Хакија је изишао са предлогом: „Живот једног од нас двојице може да буде спасен овим једним гутљајем воде", рекао је он трговцу. „Ако ти преживиш, ја очекујем да ћеш се побринути за моју породицу. „Али, додао је он, „ја се нећу лишити своје воде тек онако: даћу је само у замену за садржину твог појаса".

„Ако преживим", помислио је трговац, „лако ћу узети новац од мртвог гонича". Затим је скинуо појас и предао га Хакији. Међутим, овај је одмахнуо главом. „Ја хоћу да наша погодба буде написана". Дао је затим трговцу неку велику оловку и комад папира који је имао. Затим је почео да диктира трговцу текст погодбе: „Ја сам од Хакије откупио његову чутуру давши му сву садржину свог појаса у замену. Потпис: Хамед Ибн ел Хатиб". И тако је гутљај воде — најскупљи за који се зна — променио власника. А онда су наставили да бауљају даље, у правцу оазе. Смрт их је зграбила када су били на неких триста метара од оазе. Неколико дана касније нашли су их урођеници. Новац и запис је добила Хакијина жена.

Догодило се у...

... Род Ајленду. Петорица одраслих дечака који су једне ноћи намазали маслом један полицијски аутомобил, осуђени су да у току једног месеца сваке суботе добро оперу сва полицијска патролна кола у граду Линколну.

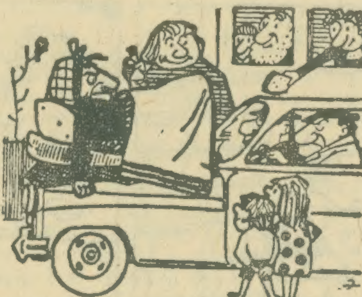

... Јужној Африци. У граду Клерксдорфу недавно је ухапшен један крадљивац за којим је полиција дуго трагала. Препредени лопов је готово две године празнио џепове и немарно остављене отворене женске ташне кроз прозоре приземних станова- и то помоћу — удице.

... Лос Анђелесу. Кад су педесетогодишњој Мери Гинет хтели да одузму аутомобил због тога што није уплатила две последње рате, она је села на поклопац мотора и на њему остала читаву ноћ. Да би јој олакшали седење на „мртвој стражи", суседи су јој донели ћебад, неколико јастука, боце са топлом водом и сендвиче. Тек кад су сутрадан представници фирме одвезли кола заједно са упорном Мери Гинет на поклопцу мотора до продавнице, она је одустала од даље борбе.

... Мајамију. Једна перика спасла је живот Евелини Брајан када је у аутомобилској несрећи пролетела главом кроз шофершајбну. Густа туђа коса смањила је јачину ударца и сачувала јој главу.

... Сахари. Данац Ове Далби склопио је уговор за испоруку знатне количине песка потребног за базен за купање једног шаха. Јер, према мишљењу стручњака, дански песак много је погоднији за уређаје за филтрирање воде од као брашно ситног пустињског песка.

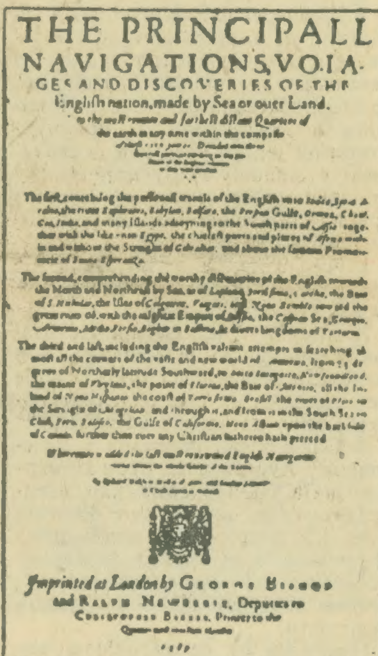
Путник који није напуштао свој дом

У ЕНГЛЕСКОЈ постоји једно удружење које носи назив „Хеклутово друштво". Сваке године ово удружење издаје по неколико томова докумената енглеских истраживача и путника око света свих времена. Дебели томови плавих корица са златним једрењаком на предњој страни могу се видети у библиотекама многих земаља.

Ричард Хеклут је живео у доба великих географских открића када су имена Колумба и Магелана тек почела да постају славна у Европи.

Вести о новим открићима тада су још веома ретко стизала на Британска острва. Енглески географи били су принуђени да се користе Птоломејевим делима, застарелим и препуним заблуда и измишљотина.

Млади предавач на Оксфордском универзитету Ричард Хеклут почео је, на згражавање својих старијих колега, да својим студентима држи курс који је назвао „Нова географија" служећи се оскудним извештајима путника и истраживача. Хеклут је веровао у Коперниково учење, а одржавао је везу с великим географом Меркатором и бунтовним мислиоцем Ђорданом Бруном. Ричард Хеклут је на крају одлучио да створи енциклопедију путовања у коју би унео све што је било познато о Земљи.

THE PRINCIPALL NAVIGATIONS, VOIAGES AND DISCOVERIES OF THE English nation, made by Sea or over Land,

Imprinted at London by George Bishop and Ralph Newberie,

Годинe 1582. он је објавио своју књигу „Разна путовања у Америку", а 1589. завршио је своје велико дело „Главне пловидбе", посвећено путовањима његових земљака Енглеза.

Хеклут је и после објављивања ове књиге наставио своја истраживања. Проучавао је архиву енглеске Московске компаније, дочекивао је морнаре када су се враћали са својих далеких пловидби да би разговарао с њима. На тај начин он је допуњавао своје знање брижљиво одабирајући стварне чињенице и делећи их од легенди и измишљотина. Захваљујући томе, он је написао и објавио још један том „Главних пловидби".

Хеклут је имао много следбеника и они су наставили да издају нове томове на чијим је корицама остало, све до данас, име Ричарда Хеклута, путника који никад није напустио свој дом.

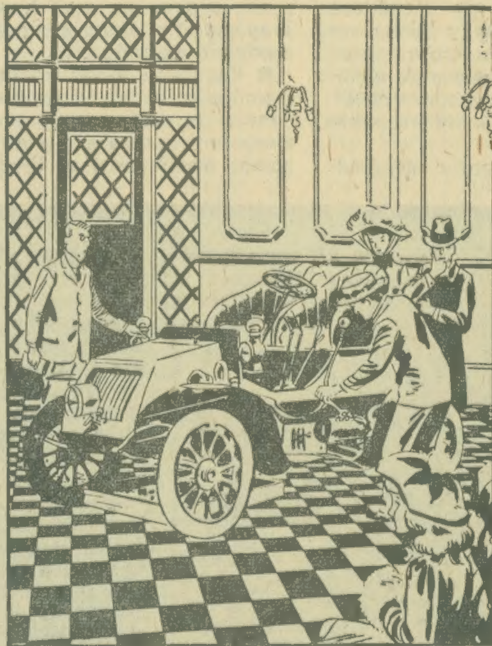
ДЕСЕТ ДАНА ПОД ВОДОМ

Десет дана провешће два британска инжењера под водом у једној стакленој кући. Та кућа налази се у вештачком језеру у изложбеној хали „Олимпија" у Лондону и представља део изложбе на којој ће бити приказана возила за воду. Војници ће проводити време у читању и игрању карата, а храну ће им свакодневно достављати у нарочитим, херметички затвореним, посудама. Капетан инжењерских јединица Дејвид Џонс изјавио је да овим опитом он и његов колега желе да детаљно проуче могућност живота под водом, јер није далеко дан када ће припадници извесних професија бити принуђени да готово стално живе под водом. „Људи ће отворити руднике на морском дну, бушиће то дно да би дошли до нових налазишта нафте" — каже капетан Џонс.

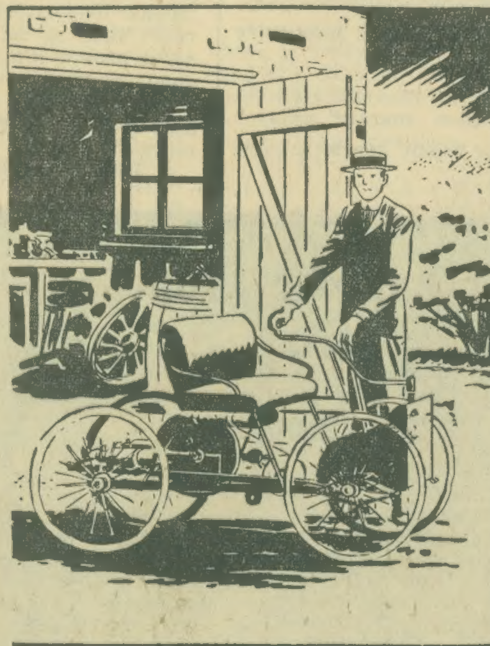
ИЗ ПОВЕСТИ АУТОМОБИЛА

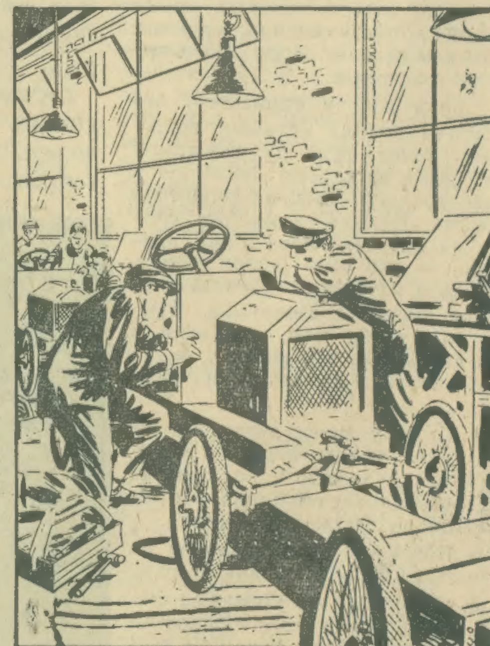
РАНИ АУТОМОБИЛИ — И поред тога што су многи произвођачи у Америци и Европи израђивали аутомобиле, нико није покушао да стандардизује неки модел. Сваки аутомобил је практично био „дело руку" и зато врло скуп. Када би се неки део сломио, морао је да се прави, јер резервних делова није било. У 1900. години у САД је било произведено око 4.000 аутомобила.

МАСОВНО ТРЖИШТЕ — Све веће интересовање купаца за аутомобиле натерало је произвођаче да снизе цене возила да би их што више продали. Али под ондашњим условима производње велика смањења цена нису била остварљива. Способнији произвођачи су потражили решење у мењању метода производње.

ХЕНРИ ФОРД — Сиромашни дечак из Гринфилда, у држави Мичиген, унео је револуционарне промене у аутомобилску индустрију. По професији механичар, Форд је направио први аутомобил 1896. Као и други произвођачи оног времена он је био забринут због високих трошкова производње. Али он је нешто и учинио да смањи трошкове.

БЕСКРАЈНО ПЛАТНО — Године 1908. Хенри Форд је у производњи аутомобила применио бескрајно платно. Оно је скелет возила носило кроз хале, а радници су додавали одговарајуће делове, све док возило није било готово. На овај начин је време потребно за производњу једног аутомобила смањено од једног дана, колико је било потребно раније, на 93 минута.

(Наставиће се)

Холанђанин Били радио је пред крај рата као „двоструки“ агент: за америчку обавештајну службу ОСС и за Гестапо. Замршену игру овог необичног агента описали су Стјуарт Алсоп и Томас Браден у делу Америка и шпијунажа.

ИЗДАЈНИК ИЛИ ХЕРОЈ

БИЛИ ЈЕ рођен у Холандији. Чим су Немци окупирали његову домовину, створио је тајну организацију која је раширила своје мреже по целој земљи.

У октобру 1943, после две године успешног илегалног рада, Били је приметио да су му Немци на трагу па се, са још два друга, пребацио у Енглеску. Желећи да се бори против Немаца, он се одмах пријавио једном од шефова савезничке обавештајне службе ОСС. Молио је поново да га пошаљу на територију окупиране Холандије и повере му организацију саботажа и подземног покрета отпора.

Били „поморац“ — издајник

Међутим, у редове холандског покрета увукао се неки Бил „поморац“ који је раније радио за британску обавештајну службу а затим се предао Гестапоу. Били — издајник је крстарио по унутрашњости земље, представљао се народу као савезнички агент и свуда је одушевљено приман. Епилог ове лаковерности бивао је увек трагичан по наивно становништво тако да су читаве породице патриота похапшене и депортоване у логоре. У таквој ситуацији помоћ коју је Били патриота понудио савезничкој обавештајној служби могла је бити драгоцена. У почетку је шеф те службе Петер Смит био неповерљив према Билију. Али све је до танчина проверено па је најзад холандски патриота био примљен у ОСС октобра 1944. године. Добио је задатак да одржава везу са шефовима холандског покрета отпора и да шаље савезницима податке о немачким концентрацијама, наоружању, базама.

Поново у Холандији

Најзад, у ноћи 10. новембра 1944. године Били је искочио из савезничког авиона и спустио се код Ул Рума. Затим се ућутао и читавих десет дана није давао гласа од себе. Кад су представници ОСС поверовали да су изиграни, Били се јавио. Тражио је да му пошаљу нове агенте као и батерије, ручне лампе, аутомобилске гуме и друго. Затим су контакти настављени. Били је редовно слао прецизне, садржајне извештаје. У шестом извештају је истицао да ће изгубити све поверење које ужива код чланова покрета отпора ако му из Лондона у најкраћем року не пошаљу помоћ у људству и храни

Међутим, услови за слање помоћи били су крајње неповољни. Последњи пут Били је тражио да му пошаљу помоћ у људству 8. фебруара 1945. године. Од тог дана више такав захтев није поставио. После 15. фебруара примећено је у Билијевим извештајима нешто сумњиво. Два дана касније послата му је прва пошиљка хране после његовог спуштања. Време се побољшало и Смит га је упитао да ли су му потребни људи. Одговор је био одричан.

Билијеви извештаји су постали оскудни и неодређени. Најзад, 28. фебруара Били је упутио следећу поруку: „Схватио сам да време није било лепо, али било ми је „кравље“ тешко да чекам на тој хладноћи“.

Није било више никакве сумње. Израз „кравље“ представљао је договорени сигнал за случај какве велике невоље. Били је био у рукама Гестапоа.

Непуне три недела после тога британска обавештајна служба добила је са фронта телеграм који је потврђивао оно од чега је ОСС страховала: Били је испричао Гестапоу све што је знао.

Шта је у ствари било

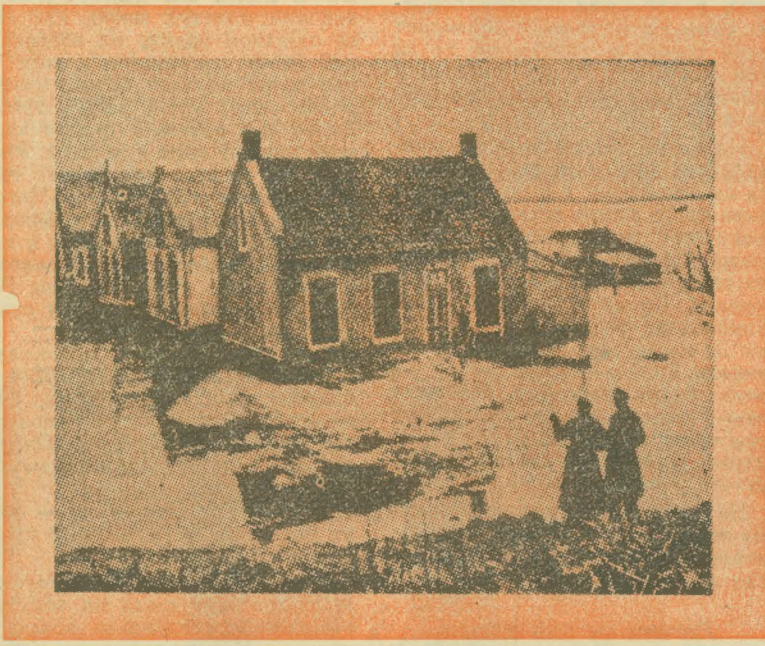
Шта се у међувремену догађало са Билијем? Пошто се спустио пошао је до својих пријатеља Велфових. Сјајно дочекан, Били је са својим домаћинима начинио план за прихватање пошиљки и нових људи из Енглеске. Ступио је у контакт са пред ставницима покрета отпора који су били изгубили сваку везу са Лондоном.

Првих дана антена његовог радио-емисионог уређаја није радила и стога Били није могао успоставити везу са Лондоном. У међувремену Велф је направио једну грешку чије ће последице бити кобне. Он је упознао Билија са чланом покрета отпора Ван Стилом, омањим мршавим човеком узана лица, невиђеним плашљивцем који се тресао од страха при помисли да би могао пасти у канџе Гестапоа. Ван Стил није веровао никоме. На несрећу, он је једини имао могућности да прихвати и склони људе који буду дошли из Енглеске. Да би пристао на то, било је потребно уверити га да је Били поуздан. У том циљу Били му је обећао да ће га једне ноћи повести да присуствује прихватању падобранских пошиљки из савезничких авиона.

У канџама Гестапоа

Дани су пролазили у међусобном неповерењу. Најзад је освануо 10. фебруар 1945. године. Пред Велфовом кућом у Ул Руму зауставио се у цик зоре један велики форд. Из њега су искочила четири човека у цивилу наоружана машинским пушкама. Један од њих закуцао је на врата и упитао да ли се у кући налази Бил „поморац“. Велф је одрично махнуо главом. Тада

је човек извадио из џепа писмо писано руком шефа покрета отпора и намењено Ван Стилу, који му је слао револвер да ликвидира Билија као гестаповског агента. Стари Велф се препао и почео је свим силама да брани Билија од оптужби. Да би сасвим умирио људе из покрета отпора, подигао је поклопац са клавира и победоносно им показао радио-станицу којом је Били одржавао везу са савезницима.

То је било довољно. У једном скоку агенти су опколили Велфа, његову жену и троје деце, уперивши машинке на њих.

— Сазнали смо оно што смо желели, рекао је један од њих.

Били се налазио на горњем спрату и чуо је цео разговор. Још увек је имао времена да побегне. Међутим, то би значило потписати смртну пресуду Велфу и његовој породици. Ако се преда, њихови животи ће бити спасени, а постојао је зрачак наде да ће моћи да обмане гестаповце који сигурно о њему још увек ништа не знају. Чврсто је решио да ништа не призна. Пошто је спалио сва своја документа и хартије сишао је низ степенице. Тек што се појавио, два страшна ударца оборила су га на под. Премлаћивање је настављено кундацима и дршкама револвера. „Признај!“, урлали су гестаповци. Били је упорно ћутао.

Увидевши да батинањем неће од њега добити ни реч, гестаповци су наредили да се Велф и сви чланови његове породице изведу напоље и побију. То је за Билија било сувише и он је завапио: „Не, нипошто! Спреман сам да вам кажем све што желите“. Тако је почела необична сарадња храброг савезничког обавештајца и члана покрета отпора са Гестапоом.

Ко је крив

За Билијево хапшење били су одговорни Ван Стил и главни штаб покрета отпора. У својој поруци Ван Стил је изражавао сумњу да је можда злогласни Бил „поморац“ и Били једно исто лице. У главном штабу је донета брзоплетна одлука да се Били ликвидира. Међутим, та наредба је стицајем околности пала у руке Гестапоа. У писму које су му гестаповци неопрезно показали Били је осуђиван да је агент Гестапоа. Досетљиви обавештајац одмах је схватио да ова заблуда пружа могућност за спас. Рекао је гестаповцима да мрзи покрет отпора који га је осудио на смрт. Ако буду пристали да игра улогу двоструког агента, моћи ће да учини Немцима драгоцене услуге.

Разговор под контролом

У Цволеу, седишту Гестапоа, Билијево саслушање је трајало два дана и две ноћи. Он је одговарао на сва питања. Затим је поновио предлог да ради за Гестапо. У ноћи између 12. и 13. фебруара Били је први пут под контролом говорио с Лондоном. Тражио је да му из централе пошаљу намирнице, одело, оружје. Следеће ноћи Били није тренуо оком. Ако Смит не изађе у сусрет његовом захтеву Немци ће закључити да његов предлог није искрен. А то ће значити крај не само за њега него и за све Велфове. Следећег дана један гестаповац је откључао Билијеву ћелију и саопштио да је стигла падобранска пошиљка. Велфови су пуштени на слободу. Од тог дана почиње „плодна“ сарадња савезничког обавештајца са Гестапоом. У неколико махова Били је слао савезницима информације које је припремао Гестапо. Међутим, савезници се нису дали преварити.

Последњег дана марта Били је задњи пут разговарао са Лондоном, а 17. априла позвао га је Гестапо. Стари крвник Шрајдер саопштио му је да су одлучили да га ослободе. Били је без оклевања рекао: „Надам се да ћете ми дозволити да радим за вас“. Гестаповац је прихватио понуду. После целе недеље припремања Гестапо је овластио Билија да оде у Лондон и уговори састанак Гестапоа са највишим представницима ОСС. Трећег маја Били се упутио према линији фронта.

Врашки добро одиграно

Отприлике у исто време Лондон је добио копију целог Билијевог саслушања од стране Гестапоа. Немци су били уверени да им је Били саопштио све што је знао. У ствари, разговори које је Били водио са гестаповцима личили су на велемајсторски вођену партију шаха. Савезнички обавештајац није рекао Немцима ништа што им већ није било познато. Све оно пак што они нису знали а што је Немцима личило на поуздане чињенице пред стављало је чисту Билијеву измишљотину. Штавише, захваљујући лажним подацима о положајима савезника и покретима њихових трупа Немци су преместили неколико дивизија са кључних позиција на фронту и омогућили савезницима напредовање. Ајзенхауер је био толико изненађен рокадом немачких снага да је помислио да су Немци полудели.

Пошто је пажљиво испитао сва досијеа Гестапоа о заточеништву и саслушању Билија као и о његовом „раду“ за немачку обавештајну службу, Питер Смит се уверио да Били није издао име ниједног члана покрета отпора или обавештајца ОСС у Холандији и да су сви нови подаци које је дао Немцима били потпуно лажни. „Врашки добро одиграно!“ био је његов закључак.

Касно по подне, 3. маја 1945. године један енглески војник угледао је из свог рова мршавог човека у цивилу који му је прилазио право са немачких положаја машући белом марамицом изнад главе, уста развучених у широк осмех. Био је то Били који се враћао.

Умукни мало!

За предстојећи покладни карневал који ће се ускоро одржати у Диселдорфу, у Немачкој, већ су начињене лутке. Међу њима истичу се и четири „чупаве бубе из Ливерпула“, популарни битлси представљени као четири кружне шумске тестере које не престају да у ритму „је-је“ — стружу. На колима на којима ће певачи-тестере проћи улицама Диселдорфа пише: „Умукните понекад“.

Конкурс за прождрљивце

Комадићи челичне жице, оловка, двадесет ексера, четкица за зубе, налив-перо, штапићи за једење пиринча — све су то нашли хирурзи у желуцу Јапанца Кавакамија. Њега су кола станице за хитну помоћ нашла на једном тргу јапанског града Таба после његовог учествовања на једном „ручку — конкурсу“ који је у „добротворне сврхе“ приредио неки јапански индустријалац. Услови конкурса су били: победник и добитник велике награде биће онај учесник који прогута највише несварљивих предмета. Не зна се да ли је Кавакама био победник на овом такмичењу, али је сигурно да су га лекари једва спасли смрти.

Здраво, Бонапарта

Трговачкој фирми „С. Хендерсон“, која има своју мрежу на целој Формози, послови слабо иду. Да би проширила обим трговине, представници фирме одлучили су да пошаљу бесплатне узорке колонијалне робе — чаја, лимуна, свиле — непосредно шефовима појединих, посебно европских држава.

Једно од првих писама стигло је у град Утрехт на име краља Луја Бона парте.

Краљ Луј, Наполеонов брат, заиста је живео у Утрехту, само пре 150 година. Међутим, савесни поштари однели су писмо у бивши краљев двор у коме се сада налази Универзитетска библиотека.

А „познаваоци историје“ из фирме „С. Хендерсон“ припремају писмо Бизмарку, Ришељеу а, можда, и Александру Македонском.

Модерни ловци на скалпове

Нова мода женских перика створила је и нов тип преступника: крадљивце перика.

Последњих месеци само у америчком граду Њу Орлеансу шест жена остало је без свог „вештачког скалпа“ од којих сваки ста је око 200.000 динара. Једној жени стргли су перику с главе док је седела у аутобусу.

Мајк Конели био је најбољи ваздушни стрелац РАФ-а. У одбрани Британије постигао је 31 ваздушну победу. Ниједном није промашио циљ

★

СТРЕЛАЦ
из задње турреле

Ваздушни стрелац Конели описао је први дан свога лета и борбу са једном немачком ловачком групом изнад Енглеске То је било његово прво ватрено крштење, када је постигао пет ваздушних победа. До краја рата, касније као стрелац на тешком бомбардеру „Либератору“, остао је најбољи ваздушни стрелац британског ваздухопловства

Као оружар ловачког пука бринуо сам о топовима и митраљезима, снабдевао их муницијом, контролисао носаче ракетних зрна и одржавао њихову борбену готовост. Када ме је командант пука позвао и упитао ме да ли бих желео да будем стрелац у авиону, без размишљања сам прихватио.

Моја нова 264. ловачка ескадрила месец дана није летела. Пилоти на аеродрому у Ворнчерчу чудили су се зашто ескадрила „пол дефијента“ не учествује у ваздушним борбама. Свима се чинило да се са „пол дефијентом“ нешто дешава, јер су немачки ловци и бомбардери беспоштедно нападали. За месец дана инжењери и техничари РАФ-а уграђивали су на овим брзим двоседим авионима задњу турелу за стрелца. Добио сам четвороцевни митраљез и ваздушни душек на коме сам био стално у лежећем ставу.

На пробним ваздушним гађањима имао сам доста успеха. Пилот-ловац поручник Роберт, с којим сам летео, био је задовољан.

Летели су као мамац

Пилот је чувао предњу сферу топовима који су били са нападне стране авиона, а ја сам добио задатак да се борим са „месершмитима“ и „фоке-вулфовима“ из задње туреле. Најтеже је било савладати тактику: окрени леђа непријатељу, што значи „безазлено“ окретати леђа противнику, дозволити му да уђе у задњу сферу и сручити му митраљеске рафале право у кабину. Али требало је водити рачуна и о томе да непријатељ не открије наше „ново оружје“. Требало је летети као мамац непријатељској ловачкој авијацији.

У зору 7. септембра 1940. године мој „пол дефијент“ је био скривен у шуми поред аеродрома. Узбуна нас је затекла под крилима авиона. Спикер нас је изненадио:

— Двеста шездесет четврта, полетање за Шефилд!

Чим смо ухватили висину, осетио сам се као у кревету. Рукама сам чврсто држао за ручице покретног митраљеза и опрезно гледао позади авиона. Поручник Роберт ме одједном изненади:

— Видим их. Летимо тамо.

Ништа му нисам рекао, био сам сав напет. Очекивао сам прву борбу.

— Ево ти једнога, Мајк! — узвикну ми Роберт преко парлофона.

Машина се нагло изви, направи оштар десни заокрет и започе пењање. Видео сам далеко. Очекивао сам однекуд авион, али сам се одједном пренуо од изненађења. Један „месершмит“, који је као муња долазио бочно, изванредно вешто уђе у задњу сферу. Видео сам немачког пилота како вуче машину увис и за нама. Учинило ми се да ће ме сваког тренутка његов топ разнети. Нисам смео да га пустим ближе. Притиснуо сам електрични окидач и митраљези почеше да бљују ватру.

— Одлично, Мајк! — рече Роберт погледавши на десном огледалу десну полусферу.

Кад сам искључио митраљезе, видео сам „месершмита“ како у пламену јури према земљи. Ово ме је охрабрило. Од узбуђења нисам ништа рекао Роберту. Очекивао сам мало предаха и да ме напетост попусти.

— И овај је твој, Мајк! — опет ми рече Роберт. — Пази, из правца сунца!

Раније сам слушао од пилота да је најопаснији напад из обрушавања. Роберт одједном полете у понор, а ја се са лежиштем усправих. Угледао сам га. Опет „месершмит“. Долазио је као сечиво. Брзо сам реаговао са све четири цеви. Задими се. Роберт ме „измаче“ да ме уништена грдосија не закачи а она као гром пролете поред нас. Пратио сам је погледом. Пала је на једну пољану и нестала у експлозији.

Немачки пилот тражи Мајка

Мислио сам: ако Роберт продужи овако да ме изненађује, ко зна где ћемо заједно завршити. Исувише сам опрезно осматрао испред себе, јер сам знао да ће ме, ако закасним за делић секунде са својим митраљезима, неки „фоке-вулф“ разнети на комаде, заједно са мојим челичним оклопом.

Изненада сам изнад самог Шефилда угледао једну црну тачку која нам се све више приближавала. Био је баш „фоке-вулф“ о коме сам мислио.

— Нападам! — рече Роберт и његови топови грунуше потресајући цео авион.

Његова изванредна опрезност била је за мене зачуђујућа. Напред се борио, а позади је све видео. Тек тада сам схватио зашто Роберт ниједанпут није био оборен.

— Пази, Мајк! — викнуо ми је.

Ја нисам испуштао из вида онога који ми се приближавао. Чекао сам га да ми дође на борбену даљину и гледао светлећу муницију како брише подаље од нас. За собом остависмо бомбардера у ватри који се још грчевито држао. Мислио сам да ћу од „фокеа“ добити топовску гранату тачно међу очи. Отворио сам ватру дугим рафалима и видео како му кабина прашти у снопу мојих метака. Немац је клонуо и нестао са видика.

Немачки пилоти нису знали шта се дешава, али су ипак нешто приметили. Ниједан „пол дефијент“ тога дана није био оборен. Изгледа да су хтели да испитају ситуацију. Један „месершмит“ нам се приближи однекуд и на растојању од педесетак метара летео је паралелно са нама. Нисам могао да га гађам. Био је искусан пилот чим је дошао овде где му ништа не можемо. Лепо сам га видео. Погледао је Роберта, десном руком помаче тамне бриле на чело и загледа се у правцу мене. Посматрао ми је турелу, а затим нам се и погледи сретоше. Ја сам се притајио и скоро не дишем, као да сам у рову. Осећам да ме његове очи сасвим добро виде.

— Кога ђавола тражи? — упита ме Роберт. — Види ли те?

— Сасвим добро — процедио сам кроз зубе.

— Онда нам не сме умаћи. Не испуштај га!

Роберт направи тако оштар леви заокрет да сам мислио да ћу отпасти заједно са турелом. Осетио сам велики притисак на телу, али су ме системи веза чврсто држали у истом положају. Немац покуша заокрет са нама, али је направио велику грешку. Већ кад ме је видео и знао да одавде прети опасност, није се сетио да промени тактику и да се не нађе у нашем репу. Био је са спољне стране заокрета. Закачио сам му реп читавом кишом митраљеских зрна и одсекао га. Машина му продужи још неколико секунди и кад се нађе у ковитлу, послах му још стотинак метака.

Маршал честита на успеху

Непријатељски бомбардери су се повлачили и напуштали Шефилд. Мислио сам да је ово крај борбе, али на успех још нисам смео да мислим. Нисам знао шта се све пред нама дешава. Већ на крају повлачења непријатеља, из једне формације непријатељских ловаца, издвоји се тројка „фоке-вулфова“ и пође према мени.

— Роберте, видим тројицу — одмах сам обавестио пилота.

— Имаш срећу! — рече ми у шали.

Ишли су подалеко и нису отварали ватру. Моји митраљези су такође ћутали. Нисам хтео да се одам. Хтео сам да их сачекам да се приближе. Одједном су се три извукла вертикално и више их нисам видео. Обавестио сам Роберта да се чува одозго. И ми смо се сада пењали. Нисам разумео шта ће Роберт горе. Било је време да пођемо, мислио сам.

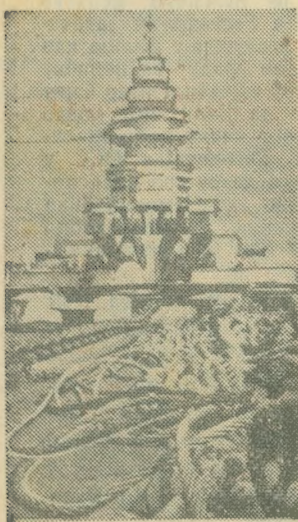
Одједном, одозго са неба затрешташе топови, а уједно и страшна хука мотора. Обрушавали су се на нас и Роберт их је тукао из својих топова. Гледао сам према земљи. Први је као зрно пролетео и отишао далеко испод нас. Одоздо, са земље заклокоташе противавионски митраљези баш у тренутку кад је извлачио машину да опет уграби висину. Другог је Роберт топовским рафалом такође испратио на земљу, а ја сам трећег закачио по репном стабилизатору и откинуо га. Видео сам га како се ломата кроз ваздух и напреже да пође преко Ламанша.

— Зову нас — рече ми Роберт и ми продужисмо лет према Ворнчорчу. Посматрао сам авион који сам оштетио. Пилот је искочио над предграђем Шефилда, а „фоке фулф“ је стрмоглаво сјурио према земљи.

То је био највећи успех у мом животу. Роберт је оборио једног бомбардера и једног ловца, а ја пет ловаца. Тога дана је моја ескадрила имала највећи успех над Шефилдом. Одлучио сам да останем ваздушни стрелац и био сам то до краја рата.

Неколико дана касније маршал авијације сер Тренчард ми је лично честитао и одликовао ме.

ЈЕДИНСТВЕНИ СПОМЕНИК КАМИКАЗАМА

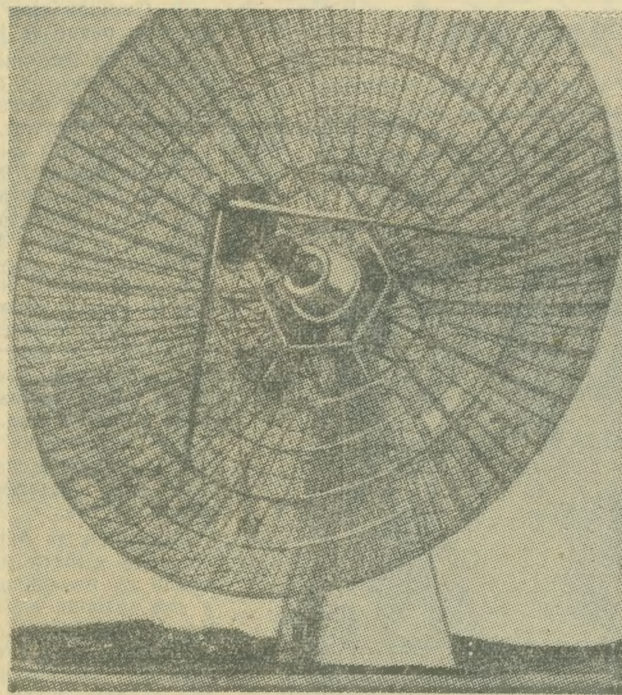
На француском бојном броду „Ришеље“ који је пронео славу француских помораца Пацификом за време минулог рата налазе се јединствени споменици јапанским пилотима-самоубицама. На место где су се у време градње и пуне активности овог ратног брода налазила постоља за осам тешких противавионских митраљеза налазе се данас осам посмртних плоча, последњи спомен и пошта јапанским камиказама. Осам јапанских пилота — самоубица су се 1945. године са својим авионима пуним експлозива сурвали на палубу „Ришељеа“, али је овај мастодонт савремене бродоградње остао непотопљен. „Ришеље“ је лакше или теже оштећен на више места и постао гробница људи који су са невиђеним фантизмом дали своје животе за пропале ратне амбиције јапанске феудалне властеле.

БИОЛОШКИ ОРМАРИЋ

Међу многим новим играчкама које се могу купити у једној париској робној кући налази се и „биолошки ормарчић“. Поред осталог, у њему су и жива јаја морских ракова и све што је потребно да се из њих испиле младунци

Најмодернији телескоп у Европи

Опсерваторија Техничке високе школе у Гетеборгу, у Шведској, добила је најмодернији телескоп у Европи. Циновски телескоп чије огледало има у пречнику 25 метара и тешко је 100 тона, првенствено је намењено испитивању зрачења невидљивог хладног водоника у Млечном путу и још удаљенијим сличним системима, као што је, на пример, маглина Андромеда.

ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

МОЛЕКУЛИ на ауто-страдама

Огроман број аутомобилских несрећа које се свакодневно дешавају на путевима Сједињених Америчких Држава, подстакао је двојицу америчких физичара-теоретичара да се позабаве теоријом кретања аутомобила. Научници су дошли до закључка да је ова врста кретања веома слична кретању струје молекула разређеног гаса који тече кроз цев. Теорија коју су они израдили и која подсећа на кинетичку теорију гасова, дозвољава да се одреде услови под којима су могућни или немогућни судари аутомобила на ауто-страдама.

СУДАРИ који се плаћају

Позната је ствар да сви аутомобилисти који изазову неки судар морају то на неки начин да плате, у новцу или затвором. Међутим, у Америци се одржава сваке године светски шампионат судара. И не само да се такмичари не кажњавају због тога већ победник добија и 1.500 долара. Остали учесници добијају по 500 долара. Такмичари долазе у старим аутомобилима и поређају се у круг на неком игралишту. Када стартер да знак за почетак такмичари јуришају један на другог. Циљ је ударити што више туђих кола а избећи да сам будеш ударен. Онај ко остане последњи побеђује. Али зато сваки онај ко избегава сударе бива дисквалификован.

Прво такмичење ове врсте одржано је пре пет година а организовао га је један шофер — Лари Менделсон. Као дугогодишњи шофер Лари је запазио да је народ радознао када су у питању судари и сваки судар окупља велику групу људи. Због тога је он дошао на идеју да им приреди то задовољство до миле воље. Публика је радо прихватила та такмичења и стадион је увек пун. Разуме се да сваки возач има своје навијаче и стадион се ори од навијања. Понекад, али не тако често морају да интервенишу и кола хитне помоћи као уосталом и на свакој другој утакмици. До сада није био ниједан озбиљнији случај. Сваке године јавља се све већи број такмичара да би показали своју вештину судара бар ту када не смеју у свакодневној вожњи.

Уређује Паја Патак

Он је платио

Једног дана примети Паја Патак у крошњи храста свог пријатеља Шиљу.

— Шта радиш горе?

— Једем смокве.

— Смокве?

— Да.

— На храсту? — чуди се и даље Паја.

— Зашто да не? Купио сам килограм смокава и могу да их поједем где ја хоћу.

Нека лаже и она

Шиља игра са једном девојком и да би јој поласкао каже:

— Ви изванредно играте.

— Жао ми је што ја не могу то да кажем за вас.

— Е, онда лажите као и ја — рече јој Шиља увређено.

Празна кућа

Пата каже свом госту Пери Ждери, који је иначе поприлично дебео:

— Биће ми жао кад нас будеш напустио, без тебе ће ми кућа изгледати празна.

Она жапи

— Јутрас вас је тражио један човек да би вам разбио нос каже секретарица Баји Патку.

— А шта сте му ви одговорили?

— Да много жалим, али да нисте овде.

Шиљина логика

— Да ли ће гласање за избор новог шефа бити тајно? — пита Шиља Пају.

— Па, да.

— А кад је тајно, како ће се онда знати ко ће бити изабран?

Предратни слон

Раја и Влаја разговарају и Раја пита Влају:

— Знаш ли ти шта је мамут?

— Како да не! То је предратни слон.

Није довољно прецизан

На часу историје учитељ пита ђаке:

— Ко је победио код Фонтеноа?

— Како мислите — упита га Раја — у фудбалу или кошарци?

То се зове бити расејан

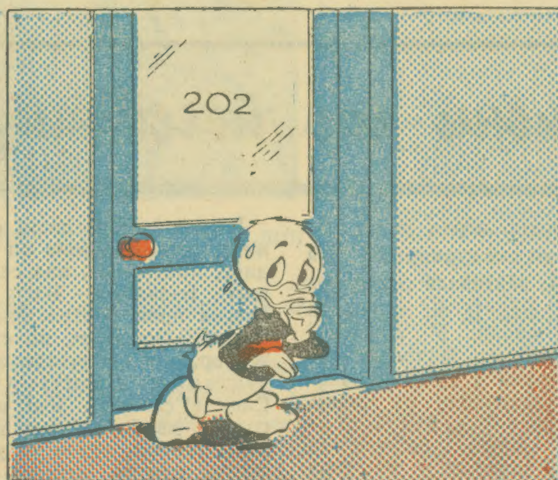
Ушао Пера Ждера у продавницу марака и каже продавцу:

— Молим вас једну марку од 30 динара. Када му продавац пружи марку Пера му рече:

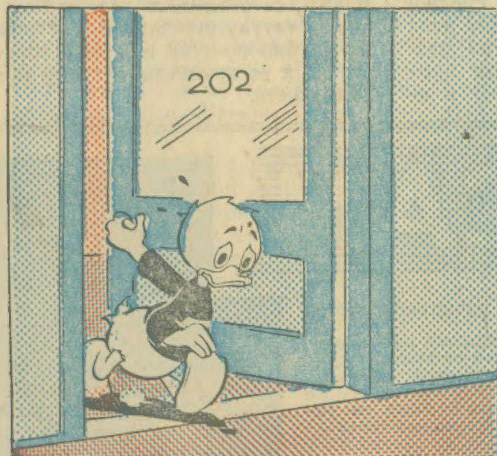
— Хвала... Колико?

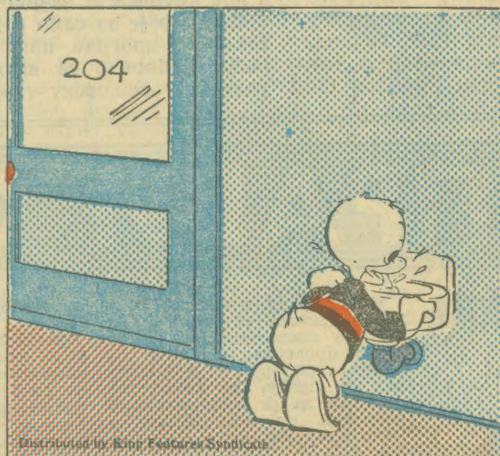

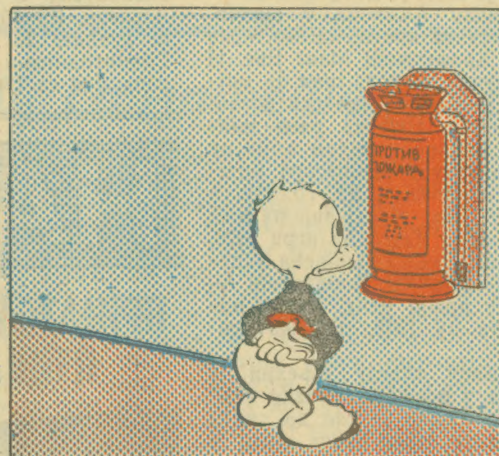

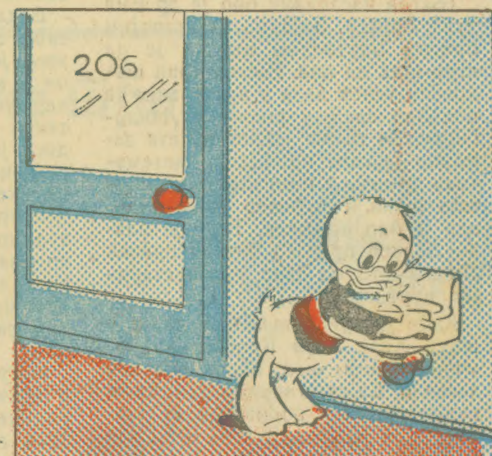

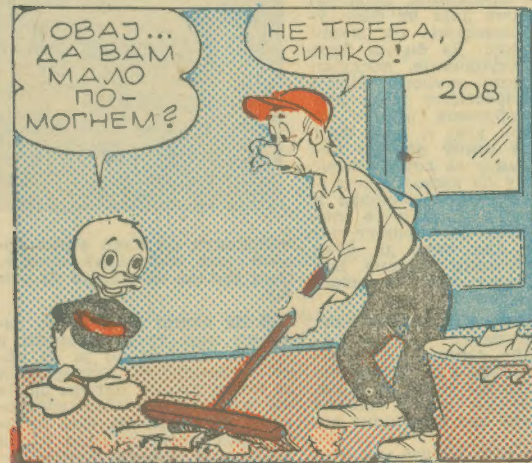

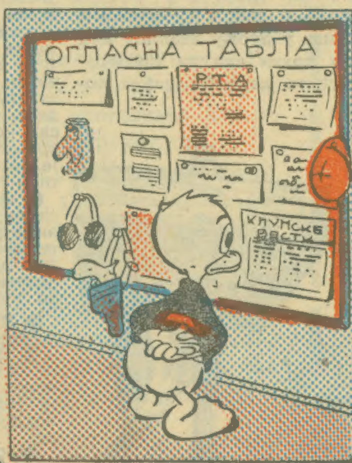

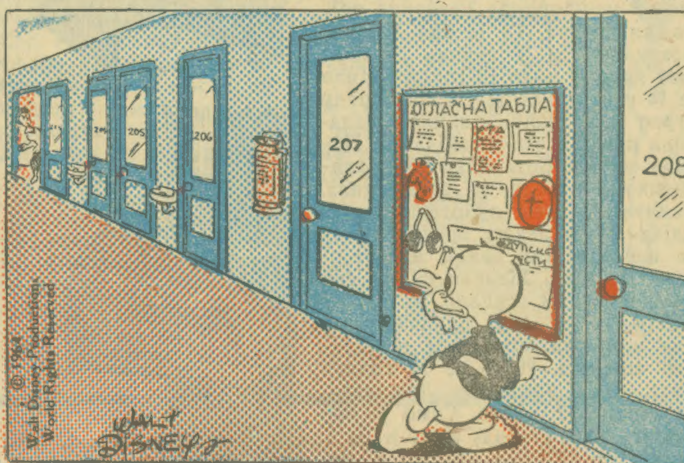

ПОПАЈ

ОЛИВА ЈЕ ТЕЛЕФОНИРАЛА! МОЛИЛА ЈЕ ДА ОДМАХ ОДЕШ ДО ЊЕ!!
НИЈЕ КАЗАЛА ЗБОГ ЧЕГА?

ОХ! ОВО ЈЕ МОЈ СРЕЋАН ДАН! НАЈВАЖНИЈИ У МОМ ЖИВОТУ!!
ЈЕДНОСТАВНО... МОРАМ УСПЕТИ!

ГЛАС ЈОЈ ЈЕ ЗВУЧАО НЕКАКО СРЕЋНО!
ЗНАЧИ ДА ЈЕ ДОБРО РАСПОЛОЖЕНА!

ПОПАЈ И НЕ ЗНА ШТА САМ ОДЛУЧИЛА!
ДА ЗНА, ДОШАО БИ ТРЕЋИ!
ЧИМ УЂЕ ДАЋУ МУ НА ЗНАЊЕ ДА МОЖЕ ДА МЕ ЗАПРОСИ!

ОВАКО ЋЕ ЗАКУЦАТИ НА ВРАТА!!
СЛОБОДНО ЈА ЋУ МУ РЕЋИ!
ОХ, ДРАГИ МОЈ! СРЕЋНА САМ ШТО ТЕ ВИДИМ!!
КУЦ КУЦ КУЦ

СЕДИ ОВДЕ ПОПАЈУ!
ЛЕПО СЕ НАМЕСТИ!
ЖЕЛИМ НЕШТО ДА ТЕ ПИТАМ!
ТАП ТАП

ПОПАЈУ, ХОЋЕШ ЛИ ДА СЕ ОЖЕНИШ СА МНОМ?? АКО МИ ПРЕПУСТИШ ДА ОДРЕДИМ ДАТУМ ВЕНЧАЊА, БИЋУ НАЈСРЕЋНИЈА НА СВЕТУ!
СУТРА??

ДА, ПОПАЈУ! ЗНАМ ДА ЈЕ БУДУЋНОСТ НЕИЗВЕСНА!!
ЗНАМ, СКУПОЋА ЈЕ СВЕ ВЕЋА!
АЛИ, И ДРУГИ СКЛАПАЈУ БРАКОВЕ!
МОРЕ ЊИХ!!

НЕКАКО ТИ ЈЕ ЧУДАН ПОГЛЕД, ПОПАЈУ! ЈЕ Л' У ПИТАЊУ НЕКА ДРУГА ДЕВОЈКА?
ЗАШТО МИ ОДМАХ НИСИ РЕКАО... ДА НЕ ПРАВИМ БУДАЛУ ОД СЕБЕ??

ХА! ЕВО ГА! ГРУБИЈАН!
СЛОБОДНО!
КУЦ КУЦ

ОДЛАЗИ... И ДА МИ ВИШЕ НИСИ ЗАКУЦАО НА ВРАТА!!
АЛИ ЗАШТО?

ЈЕСИ Л' СИГУРАН ДА ЈЕ ТО ОЛИВА ТЕЛЕФОНИРАЛА??
САСВИМ СИГУРАН!!

Шаховски шампиони као почетници

ПРВИ шампион света у шаху Виљем Штајниц родио се 1836. године у Прагу. Шах је научио тек у средњој школи где је показао таленат за математику. Студирао је технику у Бечу и играо шах са доста успеха. Његов клуб га је 1862. године послао у Лондон на интернационални шаховски турнир. Ту је он освојио 6. награду, али је истовремено Лондон њега освојио.

Његов наследник био је др Емануел Ласкер. Заједно са старијим братом Бертолдом научио је да игра шах од оца. Његов први шаховски успех пада у време када је похађао средњу школу у Ландсбергу. За време једног излета замолио је свог професора математике да игра с њим неколико партија шаха. Професор је пристао, али је био поражен. Тиме је млади Ласкер преузео титулу првака Ландсберга од свог много старијег партнера.

Како је трећи шампион света у шаху Хозе Раул Капабланка научио да игра шах, постало је већ легенда. Са само навршене четири године живота посматрао је партију коју је играо његов отац. Одмах после тога он је био у стању да запази грешку коју је у наредној партији отац учинио! — Његови први успеси су везани за време проведено на студијама технике у Њујорку. У шаху је нагло напредовао, па је играо са чувеним Маршалом 1909. године. Победио га је са 8:1 уз 14 ремија и тиме себи прокрчио пут за велике шаховске турнире.

Шаховско првенство света преузео је од Капабланке Александар Аљехин. Његов први шаховски учитељ била је мајка. Када је Аљехин имао девет година, Москву је посетио Пилсбери и одржао симултану продукцију на слепо на 22 табле. На њој је старији Аљехинов брат постигао реми. Аљехина је заинтересовала игра на слепо, па је почео да увежбава такав начин играња шаха. Када је имао 12 година, играо је на дописним шаховским турнирима. Свака партија је захтевала свакодневну анализу, што је он чинио на оригиналан начин. У школској свесци нацртао би шаховску таблу са фигурама и за време часа — мирно анализирао на слепо. Професори нису били кадри да утврде да је Аљехин „одсутан" са часа. Титулу шаховског мајстора освојио је када је имао 16 година.

Владавину Аљехина у шаховском свету за кратко време, преузео је Холанђанин Макс Еве. И он је научио да игра шах од мајке, али је његов шаховски развој текао споро. Његова рана младост је испуњена радом који му је донео титулу професора математике, а затим, у 25. години, и докторат. На интернационалним турнирима је почео да игра 1920. године, али његови највећи успеси падају доцније. Победивши Аљехина у првом мечу, био је првак света од 1935. до 1937. године.

Изгубљену титулу Аљехин је повратио у реваншном мечу 1937. године и држао је све до смрти 1946. године. Нови првак света је добијен 1948. године после одржаног меч-турнира петорице најбољих играча. То је био Михаил Ботвиник. Он је научио да игра шах када је имао 12 година. Имао је 14 година кад је у Лењинграду играо симултану утакмицу тадашњи првак света Капабланка. Победу младог Ботвиника над Капабланком штампа је забележила. Родитељи, отац зуботехничар и мајка зубни лекар, противили су се његовом све већем интересовању за шах. Желели су да син пође њиховим стопама. И против њихове воље син, одличан ученик у школи, постао је и одличан шахиста. Имао је 15 година када је на првенству Лењинграда освојио 2. место. Само је био годину дана старији када је на првенству СССР-а освојио 5. место и титулу мајстора.

Титулу првака света од Ботвиника, само за време од једне године, преузео је, као седми шампион, Василиј — Васја Смислов. Његов први учитељ био је отац Василиј Осипович, по струци инжењер, а у приватном животу одушевљени шахиста и музичар. Син је са оцем још пре седме године делио мегдан за шаховском таблом, певао је у дуету и свирао клавир. Њихова шаховска библиотека с делима Чигорина, Ласкера, Капабланке неочекивано се увећала 29. маја 1928. године. Седмогодишњи Васја имао је тог дана меч са стрицем Кирилом Осиповичем, који му је дао топа „форе". Са топом мање стриц није могао да победи свог младог синовца. Честитао му је на победи и поклонио Аљехинову књигу „Моје најбоље партије" са посветом „Победнику на утакмици, будућем шампиону света, Васји Смислову, 29. маја 1928. године".

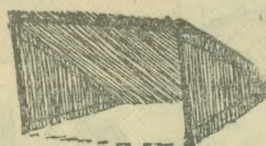
Од Смислова је Ботвиник повратио титулу 1958. године и држао је до 1960. када га је у мечу поразио Михаил Таљ. То је било време Таљевог метеорског успона, али чији је шаховски развитак текао нешто спорије. Као дечак научио је да игра шах, али је редовно губио партије од свог брата. У школи је задатке из математике радије решавао напамет, а пре времена је завршио средњу школу јер је за само годину дана савладао програм прва три разреда. Напоредо са школом проучавао је шаховску теорију и играо на турнирима. Имао је 18 година кад је освојио титулу шаховског мајстора а само три године доцније призната му је и титула велемајстора.

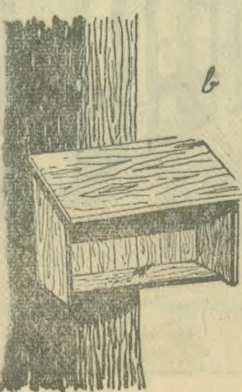
Са шаховског трона Таљ је отишао после једногодишње владавине. Титулу је повратио, и по други пут, Ботвиник, човек гвоздене воље и енергије, и са прекидима био је шампион света од 1948. до 1963. године.

Млади Тигран Петросјан поразио га је у мечу са 12,5:9,5. Нови првак света рођен је 17. новембра 1929. године у Еревану (Јерменска ССР). Први пут је у својој 12. години био упућен у тајне фигура на црно-белим пољима. Као и Таљ, са осамнаест година освојио је титулу шаховског мајстора. То је био почетак његових успеха, који је крунисан титулом првака света.

НАПРАВИ САМ

ПРИЈАТЕЉИМА ПТИЦА

У ове хладне зимске дане често осетимо сажаљење кад видимо неку птичицу како стоји прозебла и гладна на нашем прозору, у дворишту или на прагу. Да бисмо јој помогли да се мало нахрани потребни су нам љубав и мало времена:

● Комад маргарина, мрвице сувог хлеба и самлевене кикирики добро изгњечите и ставите у дубљу зделицу или неки други суд на прозору. Видећете како ће добро доћи вашим промрзлим „гостима".

● По дворишту или прозорима можете оставити и сунцокретово зрневље помешано са конопљиним које не кошта много а може се набавити у пољопривредним апотекама.

● Уколико живите у шумовитим пределима, нерастопљено парче лоја ће бити укусна посластица за многе врсте птица. Да би им било што приступачније, послужите се неком старом кантом за уље: пресеците је на два дела, пробушите отворе на сва четири угла и кроз њих провуците жицу помоћу које ћете канту са лојем обесити о једну од нижих грана.

● Лој можете помешати и са разним зрнима и то ставити у кесу од чвршћег материјала, али тако да буде што доступнија птицама. Видећете „госте" како се масовно приближавају.

● И комадић сланине неће бити наодмет.

● Птице сенице „обожавају" маргарин, али бутер још више. Ако им се да да бирају једно или друго, оне ће покљуцати оно што више воле.

● Као што видите, на слици (а) дат је заклон за храну птицама који можете и сами

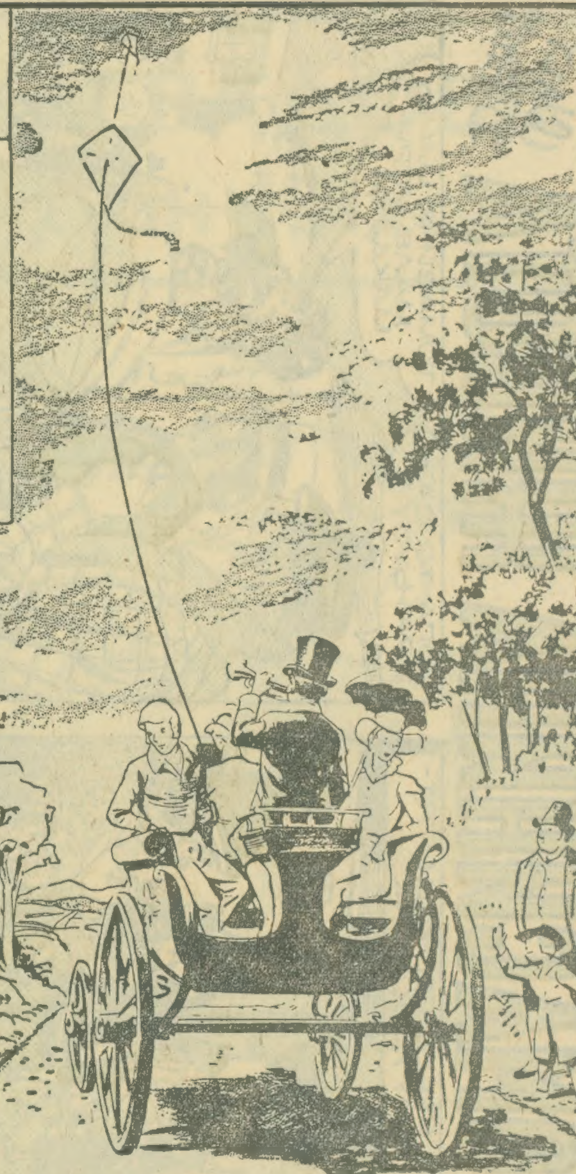
направити од неке старе дрвене или картонске кутије. Овај заклон се ставља на земљу.

● На слици (б) и (в) су заклони које треба окачити о дрвеће. Заклон (б) је од неке старе дрвене кутије чији се отвор налази напред да би им храна била што доступнија, а заклон (в) има кутију кроз коју пролази грана а отвор је окренут нагоре. Ова врста заклона није погодна за мале врапце.

Ripley's — Веровали или не!

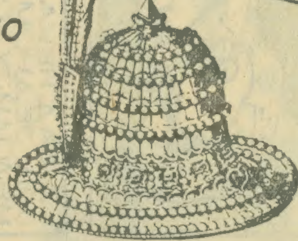

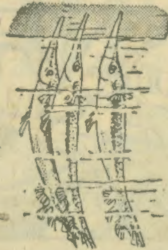
КАПЕТАН **ИВАН ЧЕЛОВСКИ**
(1737 – 1847)
ПРОВЕО ЈЕ У ИЗГНАНСТВУ У СИБИРУ 52 ГОДИНЕ САМО ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ПОЗДРАВИО ВЕРЕНИЦУ ЈЕДНОГ СВОГ ПРЕТПОСТАВЉЕНОГ. ПОМИЛОВАН ЈЕ И УНАПРЕЂЕН ЗА МАЈОРА У **105.** ГОДИНИ

ЗВАНИЧНИ ПЕЧАТ
АТОСКЕ РЕПУБЛИКЕ (ГРЧКА) САСТОЈИ СЕ ИЗ 4 ДЕЛА ОД КОЈИХ СЕ СВАКИ НАЛАЗИ НА ЧУВАЊУ КОД ДРУГОГ ДОСТОЈАНСТВЕНИКА — **НИЈЕДАН ДОКУМЕНТ НИЈЕ ПУНОВАЖАН АКО НЕМА СВА ЧЕТИРИ ДЕЛА**

ШЛЕМ КОЈИ ЈЕ ВРЕДЕО ЧИТАВО БОГАТСТВО
КАРЛО СМЕЛИ
(1433 – 1477)
ВОЈВОДА ОД БУРГОЊЕ НОСИО ЈЕ У БИЦИ КОД ИРОНА ШЕШИР ОПТОЧЕН БИСЕРИМА, РУБИНИМА И СМАРАГДИМА

РИБЕ
ЗВАНЕ КОЗИЦЕ ПЛИВАЈУ У УСПРАВНОМ ПОЛОЖАЈУ,

НАЈЧУДНИЈЕ КОЧИЈЕ БЕЗ КОЊА У ИСТОРИЈИ
КОЧИЈЕ ЗА 6 ОСОБА КОЈЕ ЈЕ 1827 ГОДИНЕ ИЗУМЕО УЧИТЕЉ ЏОРЏ ПОКОК ИЗ БРИСТОЛА (ЕНГЛЕСКА) КРЕТАЛЕ СУ СЕ **ЗАХВАЉУЈУЋИ ДВОСТРУКОМ ЗМАЈУ ОД ХАРТИЈЕ ВЕЗАНОМ ЗА УЖЕ ДУЖЕ ОД 100 МЕТАРА** — ОВИМ КОЧИЈАМА ПОКОК ЈЕ ПРЕВАЛИО **180** КИЛОМЕТАРА ПУТУЈУЋИ БРЗИНОМ ОД **35** КИЛОМЕТАРА НА ЧАС

ПРЕМА РОМАНУ **В. ИГОА**

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

ЈАПАН се креће

Шеф метеоролошке службе у Токију, професор Масахиса Торао, нарочитим мерењима утврдио је да се Јапански архипелаг креће према азијском континенту брзином од 18 сантиметара годишње. Откриће је изазвало велико чуђење када је Торао израчунао да се истовремено Јапан удаљава од америчког континента за 40 сантиметара годишње. Шта

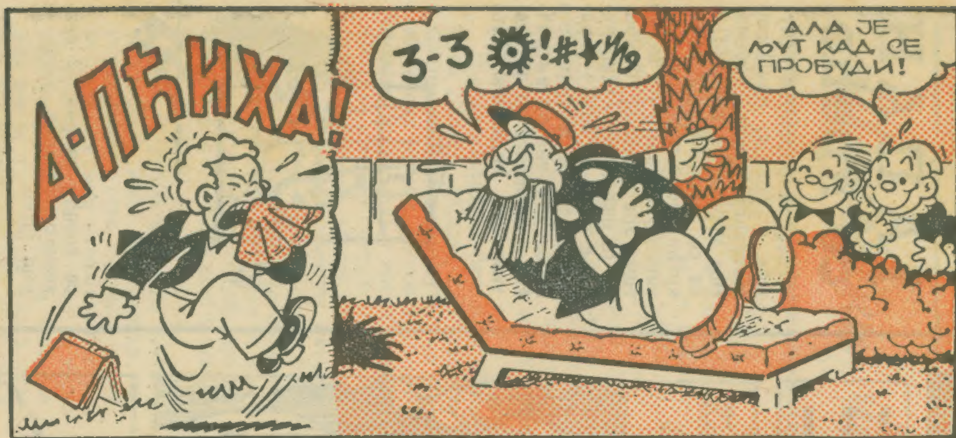
се догађа са она 22 сантиметра разлике, засад је још гајна.

НЕОБИЧАН ЗАВЕТ

Необичан и не баш сасвим разуман завет учинио је рибар Јацинто Баеза. Године 1944. задобио је тешку телесну озледу и тада се обавезао да ће, ако му рана зацели, 20 година провести на мору. Када је оздравио, ушао је у своју рибарску барку и у малој кабини живео све донедавно, када је први пут крочио на копно. Сада има 51 годину.

БИМ И БУМ

by JOE MUSIAL

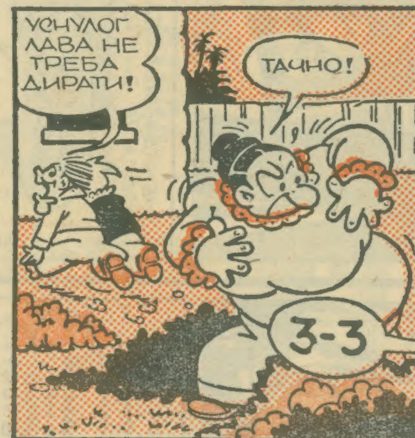

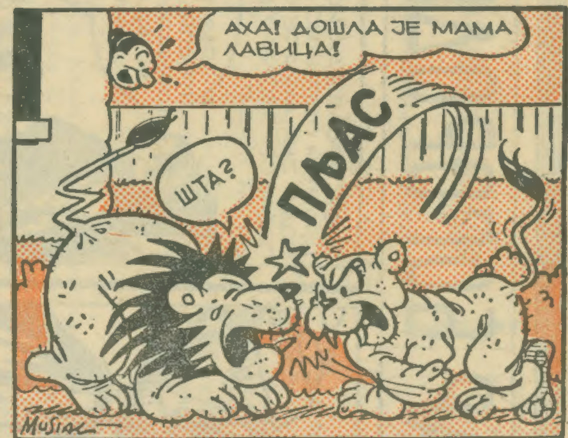

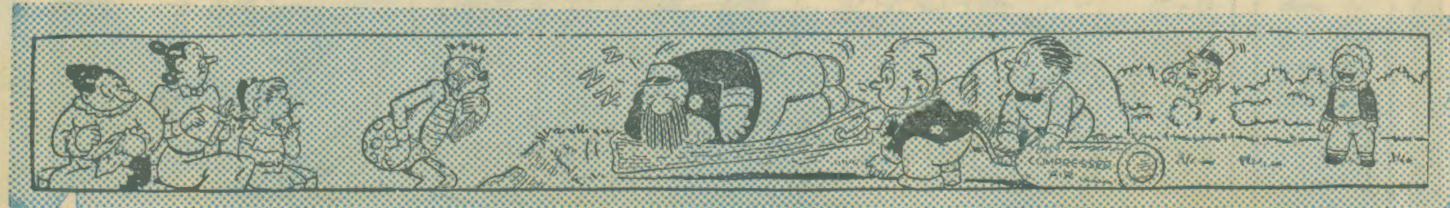

ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА

WALT DISNEY

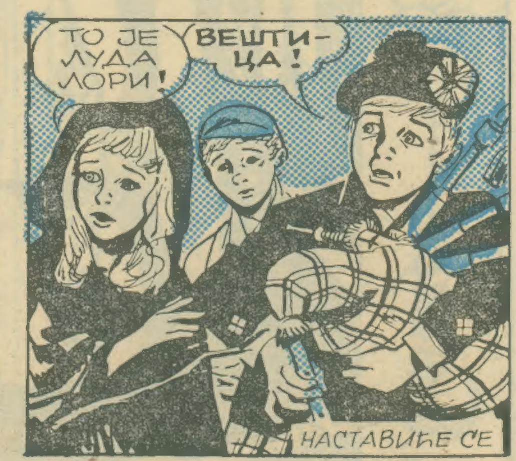

НАСТАВИЋЕ СЕ

ЖУВЕ КАО МОЛИЈЕРОВ ТАРТИФ

ЛУЈ ЖУВЕ

ПРОШЛО је више од десет година откад је умро Луј Жуве, један од највећих француских глумаца овог века. Умро је на врхунцу славе, као Молијер неочекивано, на послу у свом позоришту, као што желе да заврше многи уметници. Читав Париз је испратио овог мађионичара сцене.

Родио се 1887. године у варошици Крозон у Бретањи. Одушевљен Молијером и Бомаршеом, још у раној младости је желео да се посвети глуми, што му родитељи нису дозволили. По њиховој жељи започео је да студира фармацију.

После годину дана млади студент је играо пуковника Шабера у драматизацији истоименог Балзаковог романа на Народном универзитету париског предграђа Сен Антоан. Затим напушта факултет и одлази са једном путујућом трупом. Настаје неколико година лутања и почетничких успеха. Најзад конкурише на Конзерваторијум. Три пута бива одбијен. Али једног дана постаће професор те исте школе, најчувеније глумачке школе у Европи.

Жуве је ученик Копоа. Уочи првог светског рата овај реформатор француског позоришта окупља у театру „Вје Коломбје" младе ентузијасте међу глумцима, сликарима и писцима. Многи од њих постаће славна имена француског културног света. На драгоценим искуствима из „Вје Коломбјеа" градиће они самосталне путеве. Код Копоа Жорж Диамел је суфлер, Роже Мартен ди Гар гардеробер, Жуве и Дилен глумци и помоћници редитеља.

После рата одлази Жуве са Копоом на турнеју по Америци. Остаје тамо четири године. По повратку у Париз налази на тргу Пигал Шарла Дилена у позоришту „Атеље" и на булевару Сен Жермен Жака Батија у позоришту „Шимер".

Жуве постаје директор, редитељ и глумац позоришта „Шанзелизе" на авенији Монтењ. Са њиме је Григориј Питоев. Ова „велика четворица" мењају у суштини живот париске сцене и укус публике. После десет година сва ће се позоришта угледати на њих, чак и „Француска комедија". Њима има да захвали француска позоришна уметност за свој данашњи престиж у свету.

Жуве је створио сопствени стил. Био је још једноставнији од свог великог учитеља Копоа. У првом реду је тражио истину, животну истину. Никад није стављао своје редитељске концепције испред дела, пре глумца. Увек је било јасно шта хоће да каже. Његовим талентом доминирали су интелигенција и дух. Сматрао је позориште за живу уметност и да свако доба има своје позориште. Учинио је класике приступачне савременом гледаоцу, а овога научио да прима нове, модерне писце.

Одлике Жувеа редитеља биле су одлике и Жувеа глумца. У свему се огледала оригиналност, чистота стила, осећање мере и префињен укус. Давао је нова и смелија тумачења. Био је прави француски уметник. Настављао је све велике традиције француске културе.

ЖАН ЖИРОДУ БИО ЈЕ ЖУВЕОВ ОМИЉЕНИ САВРЕМЕНИ ПИСАЦ, „ЛУДА ИЗ ШАЈОА" ЊЕГОВ ОМИЉЕНИ КОМАД

ПОСЛЕДЊА ВЕЛИКА УЛОГА У „ДОН ЖУАНУ"

У позоришту „Шанзелизе" окупио је Жуве неколико талентованих глумаца: Мишела Симона, Пјера Реноара, Валентину Тесије, Мадлену Озере, Жана Пјера Омона. Њихова имена ће заједно са Жувеовим бивати све познатија. Прославља младе књижевнике Марсела Ашара, Жила Ромена, Жана Коктоа и Жана Жиродуа, који ће постати његови омиљени савремени писци.

Изненада је прешао 1934. године у позориште „Атена", где је остао до смрти. Немогуће је без детаљнијег описивања приказати Жувеов дугогодишњи рад. Уместо тога ево његових највећих успеха, једноставно забележених: Молијер — „Школа за жене", „Тартиф", „Дон Жуан", Софокле — „Електра", Жироду — „Ондина", „Луда из Шајоа", Ромен: — „Доктор Кнок", Кокто — „Паклена машина", Ашар — „Месечар" и „Гусар".

За време Хитлерове окупације избегао је са својом трупом у Јужну Америку, где је на многобројним турнејама приказивао још увек непокорену Француску.

Говорило се да Жуве није волео филм и да је снимао како би зарадио новац за своје позориште. То данас нема важности. Ипак је филм најбоље сачувао успомену на великог глумца. На филмској траци је остала његова слика, глас и можда најбоља глума што смо је гледали на филмском платну.

Жувеов први додир са камером није био успешан. Филмови „Доктор Кнок" и „Топаз", у којима је наступио 1932. године, били су повод његовој изјави:

— Филм ме уопште не занима. Никада више нећу снимати ништа.

Три године касније велики режисер Жак Фејдер вратио је Жувеа на платно у филму „Херојски кермес". Тумачио је скоро епизодну улогу језуите, која остаје незаборавна. Постаје један од најзапосленијих филмских глумаца. Спадао је у елиту француског глумачког кадра, који су сачињавали још Хари Бор, Мишел Симон, Пјер Бланшар, Шарл Боаје, Жан Габен, Реми, Фернандел и други еминентни уметници.

Многобројни су ликови што их је Жуве остварио на платну. Снимао је скоро са свим мајсторима—режисерима француског филма. Споменућемо само Жувеову сарадњу са Карнеом (филмови „Комична драма" и „Хотел Север"), Реноаром („На дну", „Марсељеза"), Дививијеом („Позив за бал", „Крај дана"), Алегреом („Улаз за артисте"), Клузоом („Повратак у живот", „Кеј Орфевр"), Отан Ларом („Позабави се Амелијом").

Умро је (1951) изненада у шездесет петој години живота, радећи упоредо у позоришту и на филму.

— Волео бих да у тим годинама поседујем његову виталност и енергију — рекао је Жан Луј Баро опраштајући се од ненадмашног уметника.

РАТ ГРАДОВА око Дон Кихота

„У ЈЕДНОМ селу у Манчи, на чије име и не марим да се опоминњем..." Овако почиње један од најпопуларнијих романа у читавој светској литератури, Сервантесов „Дон Кихот". Сервантесова неодређеност у лоцирању Дон Кихотовог родног града изазвала је прави рат између дванаест шпанских градова и села.

Предлог да се „витезу бледа лица" и његовом верном пратиоцу Санчи Панси подигне у Манчи монументалан споменик, пробудио је старе распре око нерешивог питања: који град треба сматрати као Дон Кихотово родно место. У жучним расправама учествују не само заинтересована насеља, већ и сервантисти — стручњаци за Дон Кихота и његовог аутора — из Шпаније и читавог света.

Иза ових жестоких сукоба стоје локални интереси. Јер, за подизање споменика Дон Кихоту и Санчу Панси везују се многе наде и планови. Градски оци заинтересованих насеља већ говоре о радњама за продају сувенира, лажним ветрењачама и баровима који би се могли уредити око каменог споменика витеза-луталице и његовог пратиоца.

Висораван Манча обухвата четири провинције: Толедо, Куенку, Сиудад Реал и Абасете. Стотинама година већ сервантисти се гложе око идентитета места у којима је боравио или кроз која је пролазио један витез који никад није живео и где је доживљавао авантуре које су се збиле само у Сервантесовој машти.

Међу дванаест завађених насеља ипак се издвајају два. Једно је Аргамасила, град који се у каснијим поглављима романа неколико пута помиње као место у коме је Дон Кихот живео, а друго је село које Сервантес саркастично назива „велика варош Ел Тобозо" где је, према роману, живела лепа Дулчинеја.

У трци за туристичко уновчавање једног књижевног ремек-дела, Ел Тобозо је већ далеко одмакао. Општински оци су од једне старе куће, познате под именом „Дулчинејина палата", начинили Сервантесов музеј. Основу музеја чине примерци готово свих досад објављених издања и превода чувеног романа на разне језике. Многи од ових превода имају аутограме водећих политичара оне земље у којој је превод објављен.

Идеју о подизању споменика Дон Кихоту „негде у Манчи" дао је крајем прошле године сервантиста Антонио Ирурета у једном писму објављеном у мадридском листу АБЦ. Он тада, вероватно, није ни слутио да ће његов предлог изазвати тако огорчену борбу између градова у Манчи. И то не борбу с ветрењачама, већ борбу за туристе и новац који они доносе.

Занат са магнетофонске траке

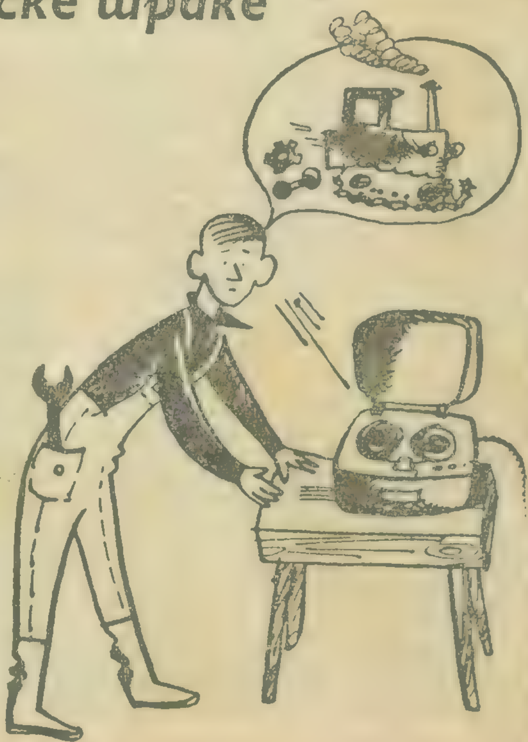
Стручњаци тврде да се по слуху може утврдити разлог готово половине свих неисправности које се појављују на једном мотору. Добар шофер одмах ће приметити сваки стран шум у раду аутомобилског мотора. И то не само да ће га приметити, већ ће и поставити тачну дијагнозу: знаће шта је у квару. Додуше, за овакво оцењивање рада мотора потребно је, поред доброг слуха, и велико искуство.

Зар ту вештину будући шофери, трактористи и механичари не би могли да савладају одмах, још у школској клупи?

Институт за психологију Академије педагошких наука у Москви одлучио је да као наставно средство искористи магнетофон. Најпре се на траку сними шум мотора који нормално ради а затим сва одступања од нормале, то јест шумови што настају при свим могућим неисправностима и кваровима једног мотора.

Нов метод проверен је у неким пољопривредним школама и дао је охрабрујуће резултате. Група ученика месец дана је свакодневно слушала са магнетофонске траке шкрипу, штропот и прасак који настају у мотору када се поквари овај или онај његов део. Ученици су слушали и памтили, а на крају су демонстрирали своје знање.

Не би се могло рећи да су сви они научили да само на основу магнетофонског снимка „професионално чују" мотор. Ако говоримо у процентима, онда успех износи негде око педесет. Стручњаци сматрају да ће резултати бити још бољи када се постигне да звуци репродуковани с магнетофонске траке буду потпуно истоветни са шумовима „живог" трактора или аутомобила.

ЧУДОТВОРНИ ЈОНИ

ЗАМИСЛИТЕ овакву слику: седите у болници испред писаћег стола на коме се налази једна метална кутија. Лекар окрене један прекидач и мали вентилатор почне да се окреће. Одмах се кроз ваздух прошири слаб, сладуњав мирис. Овај мирис вас чудесно освежи. Одједном се осетите тако снажни, као да вам је неко улио дивовску снагу. Чини вам се да може премештати брегове.

Тада лекар окрене прекидач на другу страну и вама се чини да је ваздух постао загушљив. Глава вам постане тешка, расположење је нестало, очи вам сузе и ви се осећате уморни и несрећни.

Оно што сте малочас доживели у лекарској соби није ништа нарочито. То је само експеримент који треба да покаже како јони у атмосфери делују на човечији организам. Преклопник је први пут укључио направу која производи негативне јоне, а затим другу која производи позитивне јоне.

Знамо да је ваздух пун јона, наелектрисаних честица, које настају услед дејства космичких зрака, радиоактивних елемената на земљи, прашине и песка под дејством ветра итд. Увек кад удахнемо, наша се плућа напуне ваздухом и овим наелектрисаним честицама, које затим крв разноси по свим ћелијама тела. Изгледа да су јони необично важни за наше расположење и да њихово дејство и утицај дају одговор на питање зашто су животиње тако раздражљиве пре олује, зашто нас тада муче реуматични зглобови, зашто мрави, чим падне барометар, затворе улаз у свој подземни град и то увек благовремено, пре но што ће пасти киша.

Кад барометарски притисак падне, ваздух се напуни позитивним јонима. Ова промена утиче на свакога, али млађи и здрави људи се брже и лакше прилагоде овој промени. Међутим, са болесним и старијим ствар стоји другачије. Астматичари тада нарочито пате, старци постану тврдоглави и џангризави, број злочина и самоубистава се пење.

Сасвим другачије је онда кад у атмосфери преовлађују негативни јони. Њихово благотворно дејство запази се већ после првих удисаја, што је најбоље осетило сто болесника од астме на којима је извршен овај експримент на једној клиници у Филаделфији. Тврди се да је код 63% установљено привремено или потпуно оздрављење, што је свакако леп успех. Велики успех показали су негативни јони и код лечења кијавице, грипа, умора и несанице. Већ после 15 минута сви пацијенти осећали су се много боље и нису хтели да напусте свој апарат.

Овај чудотворни утицај јона на човечије расположење примењен је када је један лекар посматрао промену расположења људи који су радили код једног електростатичког генератора, чија је околина била засићена јонима. Људи су падали из најлошијег у најбоље расположење, зависно од тога да ли је ваздух

око њих био засићен позитивним или негативним јонима.

Пре неколико година посада у подморницама покушала је ово да употреби за побољшање расположења. Сада то намеравају да испробају у људима затвореним у изолованим свемирским кабинама.

Дејство негативних јона је заиста чудотворно. Под њиховим утицајем болови се смањују. Исти је случај и са тешким опекотинама. Сада на поменутој клиници пацијенте са тешким опекотинама лече тако што их затворе у собу без прозора у коју доводе ток негативних јона. Обично болесник после десет минута више не осећа болове, а после 30 минута напусти собу. Тај поступак понове три пута у току 24 часа. Тврде такође да код оваког лечења опекотина брже зарасте и ожиљци нису тако велики. Јони такође утичу да пацијенти боље спавају.

Охрабрени овим успесима лекари су почели користити негативне јоне за олакшавање болова после тешких операција. Више од половине болесника је престало потпуно или добрим делом да осећа болове.

Пробе су показале и приличан успех у лечењу алергији чији је узрочник ваздух. Наш душник је обложен нежним длачицама које називамо цилије. Те длачице трепере као мали бичеви, са приближно 900 трептаја у минуту. Оне и слуз штите душник од прашине и цветног праха. Ако на ткиво у душнику дејствујемо негативним јо-

нима, број њихових трептаја повећава се на 1.200 у минуту, а истовремено се повећава и количина слузи. Позитивни јони, напротив, смањују број трептаја на 600 и смањују количину слузи.

Дим од цигарета такође смањује број трептаја и тиме и способност плућа да се очисте. Ако се још комбинују дим и позитивни јони, онда се број трептаја може смањити и десет пута. Негативни јони и поред дима су у стању да повећају број трептаја и могу имати велики утицај на спречавање рака у плућима.

Зато јони утичу на наше расположење? Већина научника сматра да негативни јони у крви убрзавају слање кисеоника ћелијама и ткиву. Позитивни јони пак то смањују и зато проузрокују последице које настају као и у случају недостатка кисеоника.

Могуће је да ћемо ускоро у нашим становима моћи регулисати јоне исто онако као што сада регулишемо топлоту и влагу. Сигурно да о јонима у атмосфери још много штошта не знамо. Ипак, већ ово што знамо може помоћи милионима људи да живе здравије и срећније.

Магнетно поље и нерви

Земљино магнетно поље има веома јак утицај на расположење људи. До овог закључка дошли су лекари Колумбија-универзитета у Њујорку на основу посматрања и проучавања 28.000 психички оболелих особа.

Огромна већина ових болесника доведена је на клинику у време „магнетних бура", то јест за време поремећаја у Земљином магнетном пољу до којих долази под космичким утицајем. Још се не зна на који начин „магнетске буре" утичу на нерве. Једно је ипак познато: мозак је једна врста електричног система, те према томе на њега могу да утичу и да у њему изазивају промене спољашњи електрични и магнетски чиниоци.

Храбри комесар Бели

МИЛОЈКО Дамјановић Бели родио се 1922. године у селу Коштунићима у таковском крају. Године 1938, по завршетку VII разреда гимназије у Чачку, искључен је из школе с губитком права на упис у све школе бивше Југославије. Овакву одлуку школске власти мотивисале су младићевим „немирним духом".

Због своје политичке активности и исписивања револуционарних парола, био је ухапшен једног дана позне јесени 1940. године и приведен полицијским властима у Чачку.

— Младићу! — поче иследник меким гласом и снажним тоном. — Ми знамо да у колској радионици у Љубићу постоји партијска ћелија, као и то да си ти њен члан. Моји су те људи видели кад си исписивао пароле о бољшевизму а против краља и отаџбине. — Пружајући руку према списима који лежаху испред њега, са посебним нагласком изјави да су то докази који га необориво терете за дело против „државне безбедности".

Пошто га је фиксирао погледом лукаво жмиркајући очима, настави:

— Ми ти не желимо никакво зло. Још си млад. Завели су те... Реци ми само по чијој си директиви радио. Ако ми на то одговориш, одмах ћу те пустити кући где те родитељи с нестрпљењем очекују... Дакле...

Бели се мало помери, удахну ваздух и уздигнуте главе изјави сигурним гласом:

— Тачно је да сам члан партијске ћелије и да сам исписивао револуционарне пароле; да из дна душе мрзим овај режим и зато сам, где сам год могао, развијао љубав према СССР-у и октобарској револуцији а мржњу према трулим стубовима на којима почива ова државна зграда. Све што сам радио дело је мојих убеђења и на то ме није нико наговорио, јер нас који се бавимо овим пословима везује заједничка идеја, не само у нашој земљи, већ у читавом свету...

★

После издржане „заслужене казне" Белог су агенти стално држали на оку. Пратили су га на сваком кораку. Често су му се врзмали око стана правећи се незаинтересовани.

По избијању устанка јулских дана 1941. године, Бели се нађе у таковском крају. Одазивајући се позиву партије, учествовао је у формирању Таковског батаљона чачанског партизанског одреда „Др Драгиша Мишовић". За комесара његове треће чете постављен је Бели.

Борци његовог батаљона учествовали су, поред осталог, и у борби за ослобођење Горњег Милановца, из кога се ниједан Немац није извукао. У овој, као и каснијим акцијама, чета чији је комесар био Бели по својим успесима у борби бејаше међу првима.

Новембар месец беше тмуран и кишовит. Четници, који су и раније избегавали борбе са Немцима, почели су све отвореније да провоцирају партизане. Њихова сарадња са Немцима најочитије је дошла до изражаја у борби за ослобођење опседнутог Краљева. Братоубилачка борба, коју су партизани до последњег часа избегавали, била је неминовна.

Делови Љубићког и Таковског батаљона потискивали су четнике према Равној гори. У селу Велеречима, 12. новембра, дошло је до сукоба између четника Радише Чековића и 3. чете Таковског батаљона. Чета је пружала жесток отпор, али пред надмоћнијим снагама непријатеља морало се повући. Комесар Бели је држао положај на другој коси која је доминирала тереном. Штитио је повлачење својим борцима. Прасак ручних бомби проламао је небо и земљу. За то време борци се спуштаху једном подужом вододериним свртавајући се у колону која се спремала да поседне нове положаје.

На коси је био сам Бели, а испод њега вод четника. Три пута су четници кретали на јуриш. Долином је одјекивало громогласно „ура", које се одмах губило у експлозијама ручних бомби. Пољана беше посејана лешевима изгинулих четника при повлачењу. Видећи да не могу заузети косу без великих жртава, командант батаљона и командир вода се договорише да Белог позову на предају, предочавајући му безизлазност ситуације у којој се налази. Командир вода, који је Белог познавао одраније, пошто се ватра к са једне и са друге стране утиша, позва га:

— О Бели! Овде је Давид са командантом Чековићем. Ти си опкољен са свих страна и не можеш дуго тако опстати. Ми ти поручујемо да се предаш. Гарантујемо ти да ти ни длака са главе неће фалити. Немој улудо губити главу.

Бели га презриво саслуша, па пошто активира неколико бомби, довикну:

— Еј ви изроди! Знате ли како су пролазиле издајице у прошлости? И вас ће снаћи иста судбина.

Пошто их осу кишом ручних бомби, он се поново јави.

— Комунисти се до последњег даха не предају. Чујете ли ме, кукавице ништавне! Мене можете убити, али слободу нећете са мном закопати.

После овог дијалога двобој се настави с несмањеном жестином.

Чековић и Максимовић се договорише да упуте једну групу четника иза леђа великог борца, која ће га напасти за време док му остали делови нападом с фронта буду привлачили пажњу на себе. Пошто му се неопажено приближише на неколико корака, испалише плотун у леђа, који угаси живот неустрашивог комесара Белог.

Милојко Дамјановић-Бели политички комесар устаничке чете, пао је у цвету своје младости. Био је тек зашао у двадесету годину живота.

Наплаћена узнемиреност

БИЛО је то маја 1943. године. Тринаеста пролетерска бригада „Раде Кончар", која је дејствовала на територији Жумберка, имала је задатак да све своје рањенике пребаци на ослобођену територију Кордуна и Лике, где су се налазиле главне партизанске болнице. Посао није био лак, јер је бригада морала обилазити велика непријатељска упоришта — италијанске гарнизоне Метлику, Чрномељ, Виницу и друге.

Целе ноћи преко брда и кроз шуме Беле крајине, бригада се кретала. Гладни и исцрпљени борци сваког часа су се смењивали испод носила својих рањених другова.

Другог дана предвече бригада је стигла на реку Купу код села Босиљева. Пребацивање преко моста на Купи обављено је у непосредној близини непријатеља, који је из својих бетонских бункера у Виници покушавао да осујети напредовање бригаде. Али пролетере ништа није могло спречити и они су под заштитом свог оружја прешли и ову последњу препреку.

Бригада се сместила по селима око Босиљева да се у току ноћи одмори и нахрани. Штаб бригаде и рањеници остали су у Босиљеву смештени у једном старом дворцу.

Самостална чета бригаде улогорила се на три километра од Босиљева и одржавала везу са батаљоном који се налазио у суседном селу на цести према Карловцу. Преморени и исцрпљени другови, без жеље за било каквом храном, чим су ушли у једну кућу, полегали су по поду и заспали. Једино је био будан стражар пред кућом и дежурни. Све је било тихо и мирно, само се с времена на време чуло штектање тешких митраљеза „бреда", којима су италијански фашисти са леве стране Купе, из свог гарнизона у Виници, плашећи се партизана, реметили ноћни мир.

Пред саму зору, негде око четири часа, дубоки сан другова је изненада прекинут. Усташе, који су се некако неприметно довукли из Карловца, удариле су свом жестином из свих оружја баш на кућу у којој је била смештена чета. Митраљески рафали су непрекидно штеповали дрвену кућу, а улазна врата окренута према дворишту блокирао је усташки митраљез са оближњег брежуљка. Неколико другова који су још сањиви покушали да изађу на врата били су рањени.

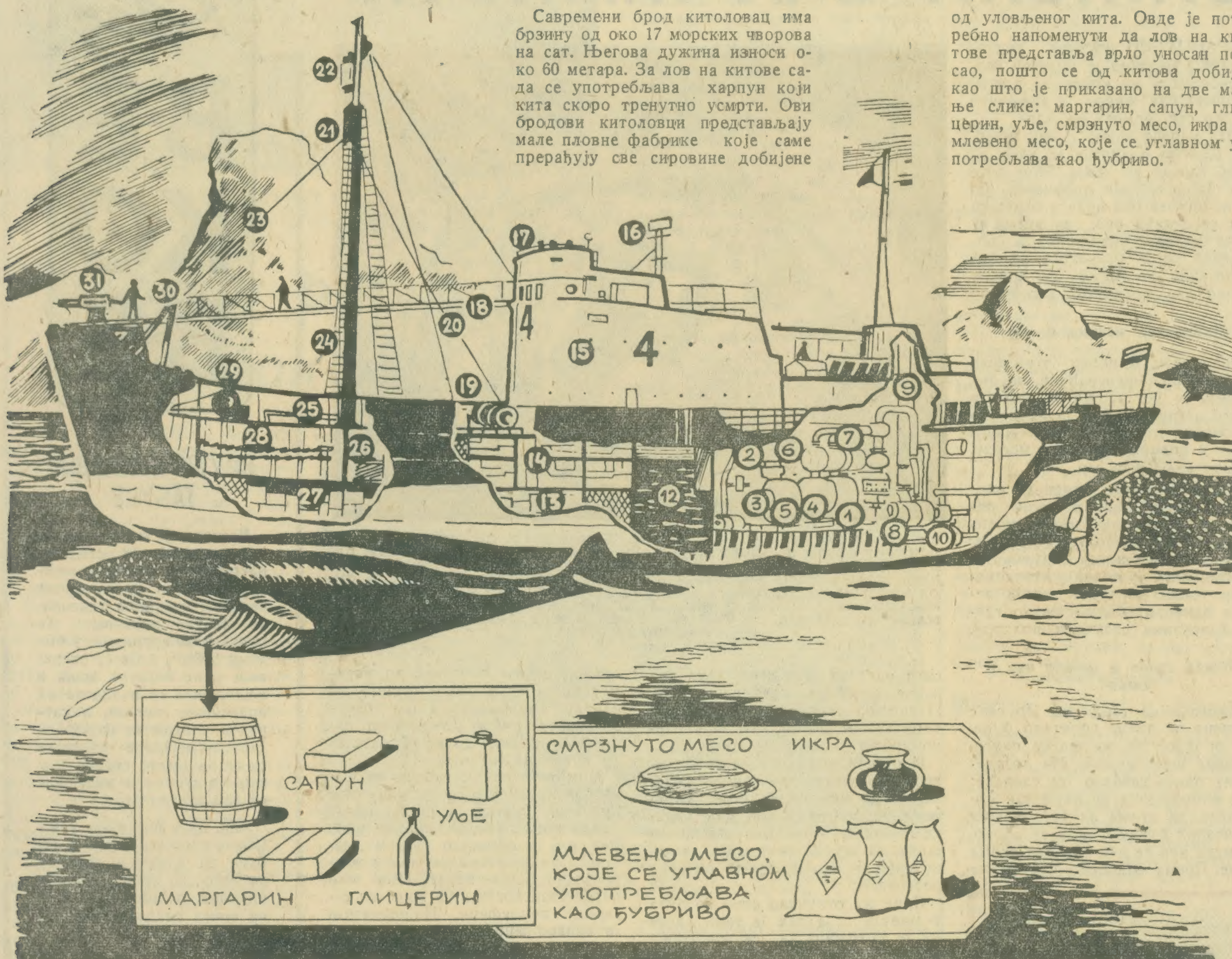
Ситуација је била критична. Командир и другови морали су да скачу кроз прозор у супротном правцу, а комесар, са шмајсером у руци, и још двојица другова задржавали су усташе, косили их и спречавали њихово бесно и лудачко надирање. Последњи се из куће повлачио комесар. Приликом искакања кроз прозор био је непријатно изненађен. Скочио је право у загрљај једном усташи. Али и усташа је био изненађен и стравично уплашен тако да није знао шта да ради. Држао је комесара за ревере капута и кајиш од торбице и покушавао да га некуда вуче, не знајући ни сам куда. Рафал комесаровог шмајсера прекинуо је овако мучну ситуацију и усташа се у грчевима срушио крај њега на цесту.

Пуцало се на све стране. И док су усташе покушавале да се пробију до штаба бригаде и рањеника, батаљони пролетера ступили су у дејство. Усташе су се нашле опкољене и њихово уништавање је било неминовно. За свега три сата борбе цела сатнија од 200 усташа била је уништена. Нико није успео да побегне, а свега њих неколико било је заробљено. Ни италијански фашисти који су им се са својим оружјима придружили са друге стране реке Купе, нису им могли помоћи.

Пролетери су своје ноћно узнемиравање поштено наплатили. Комесар је још једном имао прилике да на цести види свог уплашеног партнера. Лежао је мртав. Нису га ни помакли, иако је био њихов официр — бојник.

САВРЕМЕНИ КИТОЛОВАЦ

Савремени брод китоловац има брзину од око 17 морских чворова на сат. Његова дужина износи око 60 метара. За лов на китове сада се употребљава харпун који кита скоро тренутно усмрти. Ови бродови китоловци представљају мале пловне фабрике које саме прерађују све сировине добијене од уловљеног кита. Овде је потребно напоменути да лов на китове представља врло уносан посао, пошто се од китова добија као што је приказано на две мање слике: маргарин, сапун, глицерин, уље, смрзнуто месо, икра и млевено месо, које се углавном употребљава као ђубриво.

1) КОНТРОЛНА ТАБЛА; 2) КОМПРЕСОР ВАЗДУХА; 3) И 4) ПОГОНСКИМОТОР СА СУПРОТНО ПОСТАВЉЕНИМ ЦИЛИНДРИМА; 5) ДИЗЕЛ-МОТОР ЗА ПРОИЗВОДЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ; 6) СКУПЉАЧ ГАСОВА; 7) КОМПРЕСОР ГАСОВА ЗА ТУРБИНУ; 8) ТУРБИНА ЗА ПОКРЕТ БРОДА НАПРЕД; 9) ВЕНТИЛАТОР; 10) БРЕЖАСТА ОСОВИНА“ 11) ЕЛИСА; 12) РЕЗЕРВОАР НАФТЕ; 13) МАГАЦИНИ; 14) КАБИНЕ ЗА ПОСАДУ; 15) ОФИЦИРСКА КАБИНА; 16) РАДАР; 17) КОМАНДНИ МОСТ; 18) МОСТ ДО ХАРПУНСКОГ МЕСТА; 19) ЧЕКРК; 20) ЧЕЛИЧНО УЖЕ; 21) ГОРЊИ ЧЕКРК; 22) ОСМАТРАЧКА КОРПА; 23) НАСТАВАК ЧЕЛИЧНОГ УЖЕТА; 24) ЧЕЛИЧНО УЖЕ КОЈЕ ВОДИ У МАГАЦИН; 25) ПАЛУБА НА КОЈОЈ СЕ КОМАДА УЛОВЉЕНИ КИТ; 26) РЕЗЕРВНА УЖАД; 27) СКЛАДИШТА; 28) СКЛАДИШТА ЗА СИРОВО МЕСО ОД КИТА; 29) ЧЕКРК; 30) МЕСТО НА КОМЕ СЕ КИТОВИ ИЗВЛАЧЕ ИЗ ВОДЕ И 31) ХАРПУНСКИ ТОП.

Прво јаје царског пингвина

Зоолошки врт у Алборгу, у Данској, објавио је ових дана вест о радосном и досад незабележеном догађају: женка царског пингвина снела је јаје на коме је почела да лежи — тачније речено да стоји. Ни у једном зоолошком врту на свету није се досад догодило да ова антарктичка птица снесе јаје у заробљеништву. Ако се све буде добро одвијало, први пут ће једна беба — пингвин угледати свет иза решетака зоолошког врта.

Мала земља, високи војници

У Холандији је у току послератних година забележен нагли пораст висине њених становника. Мерења последње јесење класе регрута показала су да њихова просечна висина износи 176 сантиметара, док је регрута виших од 180 сантиметара било 1963 — 23.500, а 1964. године се тај број попео на 24.046.

ЈЕДНО ЗАДОВОЉСТВО

Французима ће телевизија пружити још једно задовољство: моћи ће да сами врше теллевизијска снимања код куће. Нов апарат који „хвата“ телевизију на магнетској траци добио је име „магнетоскоп“. Он не заузима много простора у стану и њиме се лако рукује. Састоји се од лаке телевизијске камере, једног обичног собног пријемника и апарата који региструје слике и тонове на магнетску траку. Ако власник у време преноса неког занимљивог програма није код куће, он може да подеси апарат да програм сними и да га он гледа доцније. Исто тако помоћу „магнетоскопа“ могу се на магнетску траку снимити сцене из породичног живота и потом се емитовати на малом екрану.

ПАС ШАЉИВЦИЈА

Керуша по имену Леси, „звезда“ многих холивудских филмова, није лишена осећања хумора. Једном је Леси снимала неку сцену у којој је држала

змију у зубима. Када је снимање сцене било завршено, Леси се крадом пришуњала једној жени и спустила јој змију у крило. Кажу да је за време ранијих снимања Леси приметила да се ова жена, иначе помоћник режисера, страховито боји змија.

Фантастичан пројект инжењера Роберта Габријела

ЦЕО ГРАД ПОД ЈЕДНИМ КРОВОМ

У близини Келна треба да се подигне зграда за 20.000 становника

АРХИТЕКТА Роберт Габријел, становник западног Берлина, већ је постао чувен по једној својој идеји коју тек треба да оствари. То је пројект највише зграде на свету, једне куће од 365 спратова која ће се дизати 1250 метара у висину.

— Многи ме називају сањалицом, фантастом, па чак и лудаком — каже Габријел. — Међутим, сваки инжењер би био у стању да направи прорачуне за овакву зграду. У ствари, ту нема никаквих техничких проблема.

Он је већ купио плац, 200 хектара под шумом, педесетак километара југозападно од Келна, где природа земљишта гарантује солидност темеља.

— То ће бити моје животно дело — вели инжењер Габријел. — Они који ће финансирати овај подухват морају се помирити с тим да ће изградња трајати десет година и да ће бити утрошене око две милијарде марака (око 400 милијарди динара). Али уложени новац ће им се брзо вратити.

Према плану, у згради ће бити укупно 7.000 станова са преко 20.000 станара. Станови ће бити у спољном прстену зграде, док ће се средишњи део употребити за магацине, канцеларије, школске просторије, продавнице, биоскопе — укратко, за све што је потребно оваквом једном граду. На највишим спратовима биће ресторани, стаклене баште, један велики хотел, базени за пливање, спортске дворане, као и тераса за шетњу и сунчање, површине 3.000 квадратних метара.

Архитекта са одушевљењем говори о томе:

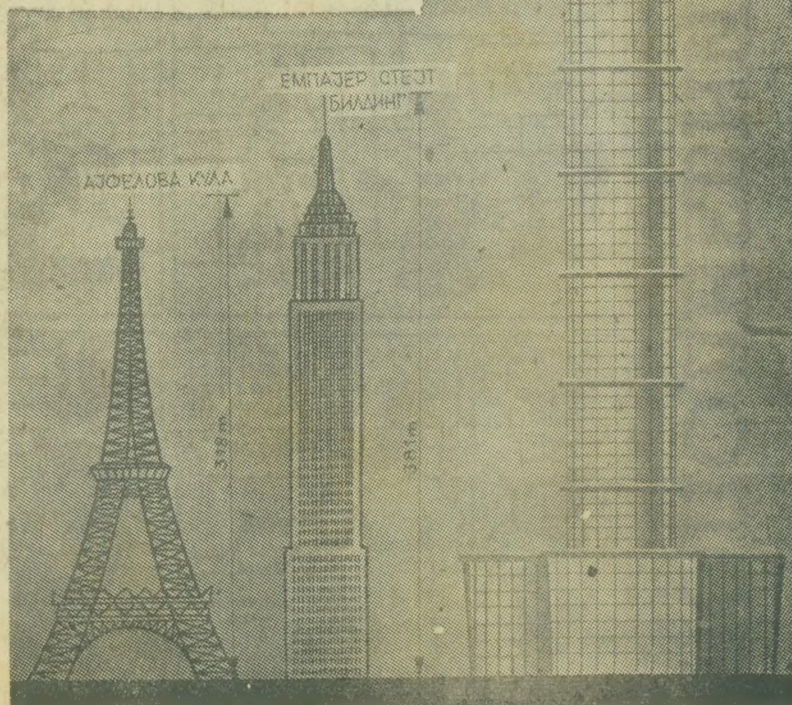
— Становницима моје зграде неће бити потребно да иду на море и у планину. У тој области просечна висина облака износи 500 до 600 метара. Највећи део станара мога торња имаће годишње 255 сунчаних дана. Имаће савршено чист ваздух, јер је околина под шумом. Келнски „смог“ и дим рурских фабрика не прелази доње слојеве атмосфере. Почев од стотог спрата, домаћицама тако рећи неће бити потребан усисивач. У подземним гаражама биће места за огроман број возила, али претпостављам да ће их моји станари ретко употребљавати. Сигуран сам да ће се заједнички дух развити до те мере да им аутомобил неће бити потребан. На дужа путовања они ће одлазити хеликоптерима, који ће узлетати са највише терасе, а за посете рођацима и пријатељима у околини служиће се минибусима, који ће без престанка саобраћати у свим правцима и чекати на излазима из лифтова.

За посетиоце, којих ће, како се рачуна, бити око 10.000 сваког дана, постојаће огроман паркинг-простор. Габријел је предвидео и специјалне улазне тунеле за камионе, па чак и за железницу, јер ће овом „граду на небу“ бити потребна огромна количина намирница.

Мада изградња торња тек треба да почне, њиме се већ баве не само грађевински стручњаци већ и социолози, лекари, психолози и други. Што је и разумљиво, не деле сви оптимизам инжењера Габријела.

— Становници ове вештачке заједнице — каже бечки професор Тененбаум — који ће имати у самој згради све што им треба, неминовно ће после извесног времена осетити потребу за бекством, за променом средине. Да и не говоримо о психичким нелагодностима које ће изазвати сталан боравак „у ваздуху“, без свакодневног неопходног додира са тлом. Шта ће бити с децом која ће одрасти у лифтовима, гледајући облаке одозго? После три године живота у једном оваквом мравињаку, ником више неће причињавати задовољство што у свом стану има сунце преко целе године и што може, кроз телескопе намештене на тераси, да за време ведрих дана види Ајфелову кулу или планински масив Јунгфрау...

Било ово тачно или не, први становници Габријеловог торња ипак ће бити нека врста заморчића, јер од успеха овог експеримента зависиће изградња сличних зграда и у другим крајевима.

ГАБРИЈЕЛОВ ТОРАЊ УПОРЕЂЕН СА АЈФЕЛОВОМ КУЛОМ И ДОСАД НАЈВИШОМ ЗГРАДОМ НА СВЕТУ — ЕМПАЈЕР СТЕЈТ ВИЛДИНГОМ. ОВАЈ 356-СПРАТНИ ТОРАЊ ИМАЋЕ 64 МЕТРА У ПРЕЧНИКУ, А ПОВРШИНА СВАКОГ СПРАТА ИЗНОСИЋЕ 3.215 КВАДРАТНИХ МЕТАРА. У ЊЕМУ ЋЕ САОБРАЋАТИ 1.500 ЛИФТОВА.

БРЗИНА МИШИЋА

Не рачунајући стручњаке, малом броју људи је познато којом брзином покрећу своје мишиће. Кад свира неки валцер, пијаниста мора да дотакне дирке најмање 740 пута у минуту. Концертна пијанисткиња Флор постигла је 1.280 удара, а италијански виртуоз на виолини Карели остварио је 1.320 покрета прстију за 60 секунди или 22 покрета у секунди. Далеко више од тога постижу човекови говорни мишићи. Собна мува ипак носи рекорд — при гласном зујању њена крилца затрепере 330 пута у секунди.

»ЛИЧНА ПИСМА ПОД ИНДИГОМ«

Рекламна писма треба да буду тако написана као да је реклама упућена искључиво само вама — ту истину давно су већ усвојили службеници рекламног бироа једне од америчких фирми. Али, како да се то постигне. У невољи, прибегавало се оном прилично безличном „драги сер“. Али, недавно је у овој области постигнут жељени прогрес. Електронска машина у чије су „памћење“ биле убачене адресе и имена две хиљаде клијената, за свега неколико секунди откуцала је 2.000 „потпуно индивидуалних писама“.

ЗИМСКИ САН МРМОТА

ФРАНЦУСКИ научник доктор Кутирије недавно је објавио своје зебелешке до којих је дошао проучавајући живот, а нарочито зимски сан, мрмота из Алпа.

Шта управо знамо о сну мрмота? Доктор Кутирије је хтео да ствар изведе до краја. Због тога је у лабораторији проучавао десетак мрмота оба пола и бележио шта се догађа пре, за време и после њиховог чудног сна, и упоређивао своје резултате са већ постојећим до којих су дошли страни или француски научници.

Делимична истина о сну

Ови опити, и поред тога што су врло брижљиво рађени, некомплетни су јер тешко је сазнати праву истину, пошто је потребно даноноћно посматрати ову животињу у времену од шест месеци, колико траје њен сан.

Кад дође време зимског сна, мрмот најпре запуши своју јазбину, а затим у наредних неколико дана постепено пада у дремеж. Завучен у јазбини у сену, он опушта главу и носић увлачи између топлих бедара; повија леђа а репић пребацује преко главе и заузима склупчан положај.

Можда спава а можда чак и сања...

Мрмот нема тврд сан, јер се с времена на време спонтано буди. Да ли једе? Не, ништа не окуси читавих шест месеци. Из досадашњих опита сазнало се следеће: они мрмоти које су научници покушали да хране за време ових спонтаних буђења, или су убрзо угинули или се пак осећали веома лоше. Према мишљењу стручњака смрт наступа зато што свако храњење повећава калорификацију. И спољна температура има при томе важан значај: сан је утолико дубљи уколико је хладније.

НА КРАЈУ ЈЕСЕНИ ОВА ДВА МАЛА МРМОТА СУ СЕ ОПРОСТИЛА ОД ОСТАЛОГ СВЕТА ЗА ШЕСТ МЕСЕЦИ. У ЈАЗБИНИ ОЗИДАНОЈ ПРАВИМ ЦЕМЕНТОМ ОНИ СЕ САДА НАЛАЗЕ У ОБАМРЛОМ СТАЊУ: ЦИРКУЛАЦИЈА КРВИ ИМ ЈЕ ВРЛО УСПОРЕНА КАО И РАД СРЧАНОГ МИШИЋА, А ДИСАЊЕ ТАКО ЛАГАНО ДА СЕ МОЖЕ ПОВЕРОВАТИ ДА СУ МРТВИ. У МАЈУ МЕСЕЦУ, КАДА СУНЦЕ ПОЧНЕ ДА МЛАЧИ ЗИДОВЕ ЊИХОВИХ „АПАРТМАНА“ (У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ САМИ ИЛИ У ДРУШТВУ) — ПОЧЕЋЕ НАНОВО ДА ЖИВЕ.

И остали рефлекси за време овог необичног сна такође „спавају“: на мрмота се може управити најјача светлост, или урлати у његове уши, или пак покушати да му се оклупчано тело исправи — али на све то он неће реаговати.

Срце му откуцава само 35 пута у минуту... а дах је тако лаган да је потребно да се животиња радиографише да би се утврдило да није угинула.

Кура „мршављења“

Ови „зимски спавачи“ из дана у дан у сну прилично губе од своје тежине: одрастао мужјак мрмота који је био тежак 5,340 кг 26. октобра имао је 3,100 кг у децембру, 2,5 кг у фебруару и једва 1,700 кг 8. маја.

Већина мрмота избацује течност само једанпут месечно, а ретки су примерци који се ослобађају других материја за време зимског сна.

На крају: и поред дугогодишњег свестраног проучавања и делимичних сазнања о зимском сну мрмота и доктор Кутирије и остали научници сматрају да је све то сувише мало. Али шта да радимо: природа не воли сувише да открива своје тајне, а ако хоћете да спавате добро као мрмоти, онда се потрудите да не мислите за то време ни на шта!

Мрмот је сисар, глодар из фамилије Sciurides. То су животиње просечне тежине и раста, имају спљоштену главу и кратке уши. Реп им је обрастао густом длаком, а на закржљалом палцу имају један раван нокат. Има око петнаестак врста које живе на северној хемисфери. Најпознатији је алпски мрмот (Arctomys marmotta) заточен на високим врховима Пиринеја, Алпа и Карпата који је живео у равницама Европе у глацијалној епохи. Мрмот је зрнождер, живи у друштву, у јазбинама. Алпски мрмот пада у зимски сан. Лове га ради меса које подсећа на зечије и ради крзна. Лако се припитомљава. Неке врсте живе у централној Азији и на Тибету (Arctomys himalayianus) и у Северној Америци (Arctomys monax).

Мрмоти се веома тешко лове пушком јер су врло опрезни и имају изванредно оштар вид. Становници планинских предела им лети постављају замке, али најуспешнији лов је зими у извесним кантонима Швајцарске. Јазбине се тамо у току лета обележе, а зими се прекопавају и по вољи одабирају женке или мужјаци.

Кроз ВЕКОВЕ

ВРУЋЕ И ХЛАДНЕ ЈАБУКЕ

У средњем веку, заправо све до краја 18. столећа, племићи у европским земљама носили су за време великих хладноћа такозване јабуке-грејалице. Те чудне мале грејалице у облику јабука, које су загревале руке богатих жена и људи, биле су изливене од драгоценог метала, а каткад и уметнички израђене. Јабуке-грејалице отварале су се на једној страни и у њих се стављало мало жара или вреле воде.

Али, нису постојале само јабуке-грејалице, већ и јабуке за хлађење које су племићи, за време великих врућина, носили у руци и на њима хладили дланове.

Поред ових у употреби је била и трећа, још чуднија врста јабуке. Оне су у својој унутрашњости имале разне мирисе и племићи су их стављали под нос када би ишли улицама — које су у средњем веку биле заиста прљаве и пуне смећа. Те јабуке израђиване су од метала, нарочито сребра и злата.

УТОЧИШТЕ У ВУЛКАНУ

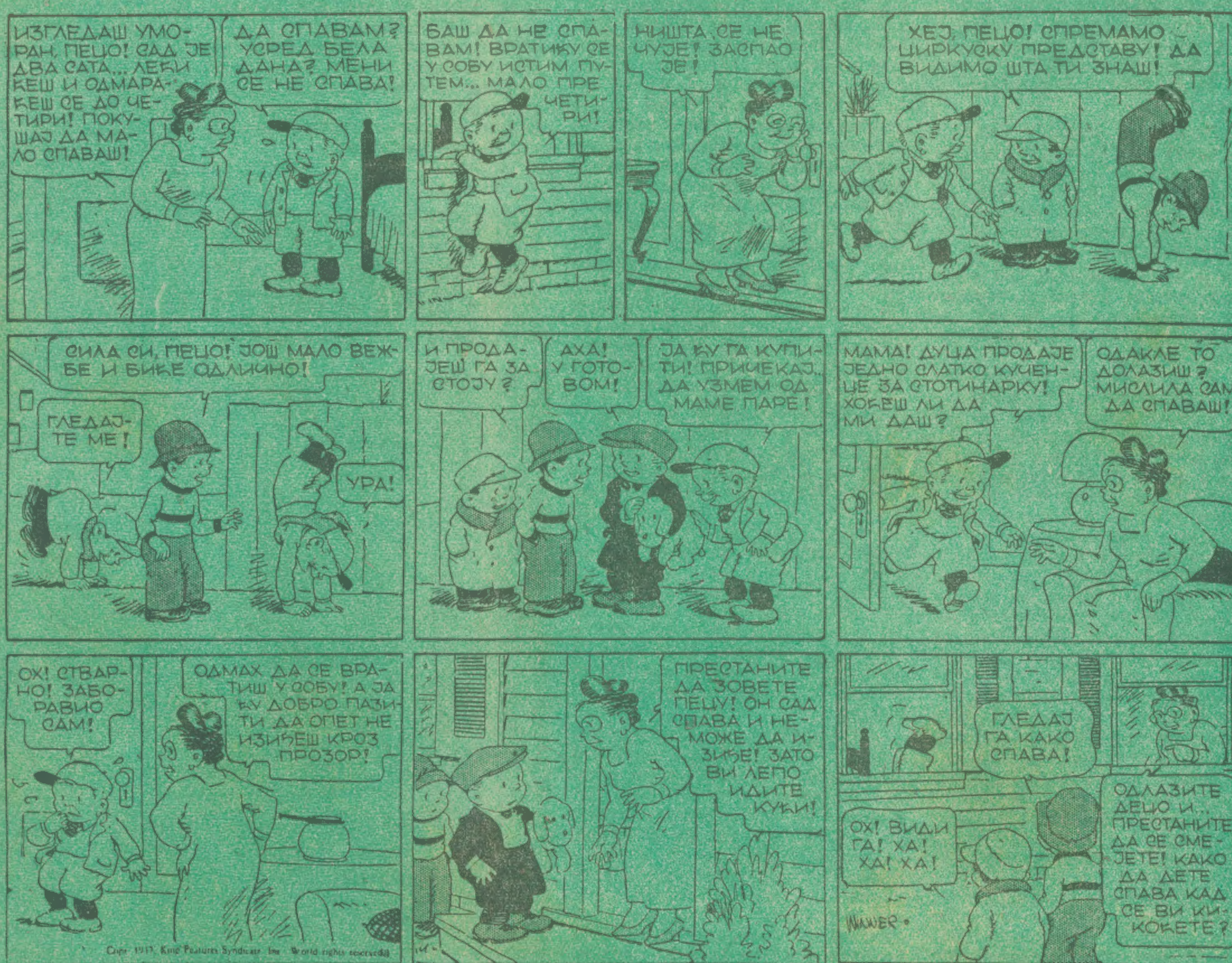
Ослобођени роб Спартак, вођ робова у Риму у њиховом трећем устанку, и његови другови који су

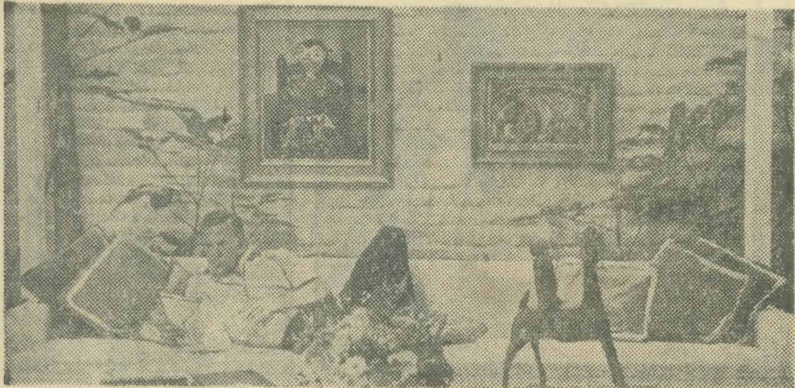

хтели да се ослободе својих господара сакривали су се често и у самом кратеру Везува за који се тада веровало да је заувек угашен.

Спартак је погинуо у борби 71. године пре наше ере. Међутим, 150 година после Спартакове погибије догодила се катастрофална ерупција Везува у којој су били потпуно уништени градови Помпеја и Херкуланум.

ПОПОДНЕВНИ ОДМОР

КИРК ДАГЛАС ЧИТА ЈЕДАН СЦЕНАРИО НА КАУЧУ У СВОЈОЈ ЛУКСУЗНОЈ КУЋИ. НА ЗИДУ СЕ ВИДЕ ДВЕ ПИКАСОВЕ СЛИКЕ, А НАПРЕД ЈЕДНА СКУЛПТУРА ОД МАРТИНИ МАРТИНИЈА

У граду раскоши и неспокојства

ЈЕДНА МАЛА ВАРОШ која има само 34.000 становника или 13.000 домаћинстава раскошно начичкана на планини Моника у Калифорнији сигурно представља најбогатију варош на свету. То је Беверли Хилс који ове године слави педесетогодишњицу постанка. У тој вароши се налазе најлепше куће које се могу видети у Америци, са најчуднијим стиловима и најдивнијим баштама. Та варош нема ни гробље ни болницу, јер гробље и болница муте срећу људи а становници Беверли Хилса не желе да им ишта квари расположење. Па ипак њени становници раде врло напорно и одлазе на спавање рано.

У том месту станују филмске звезде као што су Дин Мартин, Џемс Стјуарт, Рок Хадсон, Кирк Даглас и други. У вароши нема ниједне куће јевтиније од 130.000 долара. Становници Беверли Хилса тврде да се њихова варош разликује од свих других вароши на свету, а ако то не би било, они би је одмах напустили. Следеће цифре показују да се ова варош стварно разликује од свих других вароши.

На простору од 25.000 квадратних метара — колико варош обухвата — налази се 1.912 базена за купање, 22 банке, осам хотела, 172 психијатра, 575 лекара свих врста, 1.200 адвоката и 800 гра-

ОВО ЈЕ ЈЕДНО ОДЕЉЕЊЕ НАЈЛУКСУЗНИЈЕ КУЋЕ У БЕВЕРЛИ ХИЛСУ. ВЛАСНИК КУЋЕ ЈЕ ЏОРЏ ХАМИЛТОН. ИЗГРАДЊА КУЋЕ СТАЈАЛА ЈЕ 140.000 ДОЛАРА; ИМА ДЕВЕТ КАМИНА, ПЛАФОН У МОЗАИКУ, БИОСКОПСКУ САЛУ, СТРЕЛИШТЕ, МУЗИЧКУ СОБУ ИТД.

динара који свакодневно долазе из околних места. Сем тога, ту се налазе 34 детективске агенције (поређења ради: варош од милион становника има 12 агенција). Становници ове чудне вароши има ју највећу куповну моћ у земљи, око 9.000 долара по глави, док чист приход по домаћинству прелази 20.000 долара годишње. Просечна старост је 46 година а број чланова домаћинства 2,43.

У вароши има 70.000 регистрованих телефона, од којих само на имању проналазача Џека Рејна има 77. У току 1963. године, после одбитка свих такси, становници ове вароши имали су чист приход од 288 милиона долара. У току године 1964. они су потрошили преко 40 милиона долара на аутомобиле, 36 милиона на одело, 21 милион на храну и пиће и 6 милиона на лекове.

Беверли Хилс има најбољи школски систем и невиђену гимназију. Варош има своје особите обичаје у много чему. Тамо и доручак служи као „шоу" бизнис. У хотелу разни агенти, режисери и глумци воде пословне разговоре, који се тичу милионских свота, уз чашу неког ђуса.

Човек би помислио да толики сјај, коме нема равног у свету, чини становнике ове богате вароши срећним и задовољним. Међутим, ако интимно разговарате са било којим од 172 психијатра, добићете другу слику. Др Ралф Гринсон каже: „Највећи број становника ради у индустријама које су тако несталне као што су филмска, електронска и авионска, где човек може преко ноћи да се обогати, али исто тако и да све изгуби. И како онда можете очекивати од тих људи да буду спокојни када стално живе на ивици вулкана?"

ШАРЕНА ВРТЕШКА

У холу хотела у француском граду Етрију истакнут је овакав натпис: „Наш персонал је веома лепо васпитан. Будите уљудни према нашим келнерима и собарицама. Добру послугу данас је теже наћи но хотелске госте".

Међу огласима објављеним у листу „Стар", који излази у Индијанополису, у Америци, појавио се недавно и један овакав: „Због велике несташице ситног новца молимо особе које су из Националне банке украле 1.507 долара у сребру, да тај новац доставе поменутој банци ради замене за банкноте".

Мистер Лајон Кингс из Илфорда купио је старински замак у близини Оксфорда поверовавши ранијем сопственику да ноћу по дворишту лута авет неке аристократкиње из 16. века. Међутим, Кингс у замку није срео обећану утвару па се обратио суду. И суд је одлучио: „Љубитељу авети мора бити надокнађена штета јер он није добио све што му је купопродајним уговором било гарантовано".

Један од већих градова у Перуу, као и савезна држава у којој се он налази, називају се Арекипа. Ово име град и држава добили су због једног неспоразума. Године 1537, ступивши на тло Перуа, конквистадор Дијего де Алмагоро показао је прстом земљу и запитао: „Како се зове овај крај?" Домороци, мислећи да дошљак тражи дозволу да седне на земљу, одговорили су му: „Арекипа" — седи!

Млазни авиони и лавине

Америчка федерална ваздухопловна агенција извешће ове зиме обиман програм научних испитивања и конкретних опита чији је циљ да се утврди утицај буке реактивних авиона на настајање снежних лавина у планинама.

Разни центри за зимске спортове већ више година апелују на власт да се изврши научно испитивање утицаја авионске буке на лавине. Наиме, међу спортистима постоји сумња да су, за настајање лавина криви авиони и због тога су смучарски центри све слабије посећени. Ако испитивања буду потврдила ове сумње, федерација зимских спортова тражиће да се летови реактивних авиона изнад планинских одмаралишта и смучарских терена обуставе.

Јесте ли већ чули да...

...у Лондону је недавно позоришни комад „Мишоловка" од Агате Кристи доживео већ 5000 представа, а на репертоару се налази већ 13 година.

...према статистикама у Немачкој 17% становника не чита ниједан дневни лист.

...недавно су у Казахстану (Совјетски Савез) пронађене најстарије клизаљке на свету. Направље-

не су од костију коња а потичу од око пре 4000 година.

...у луци Дуарненез, у Бретањи, три брода опремљена за лов на сардине постигла су рекорд: сваки је уловио по 10 тона рибе. На жалост, уловљене рибе су биле сувише велике за конзервисање.

...у Америци је последња мода имати телефон у боји: за младе девојке у ружичастој или беж боји а за младиће: црвени, зелени или чак и пругасти.

...у Џорџији се проучава конструкција једног авиона названог „небески метро". Уколико опит буде успео, овим апаратом ће моћи да буде превезено 700 путника.

...брод „Квин Мери" сувише много дими и због тога је морао његов капетан да плати њујоршкој

капетанији казну од 100 долара због загађивања ваздуха.

...слика Леонарда да Винчија „Дама у хермелину" налази се у Краковском музеју. То је једна од ретких слика чија аутентичност није била оспоравана. Слика представља Цецилију Галерани.

ЉУДИ КОЈИ ЧУЈУ РАДАР

Они који имају уво осетљиво на високе звучне фреквенције могу, под нарочитим условима, да „чују" радарске сигнале, па чак и да осете „шиштање" далеких метеора када ови продру у Земљин ваздушни омотач. Ову појаву проверио је многим опитима амерички научник Клајд Ингал професор на Корнеловом универзитету.

Многи службеници „Џенерал електрик компани", који су на раду у Турској, утврдили су да многи међу њима могу да чују сигнале великих америчких радарских станица. Док је у својој лабораторији проучавао овај феномен, професор Ингал је открио да поједине кости лобање и одређени делови мозга делују као радио-антена. Радио таласи су најразумљивији када погоде чело примаоца.

Може се с разлогом претпоставити да радио-таласи утичу код „медијума" на центар за слух у мозгу, тако да се добија утисак шума. Пошто метеори при свом уласку у Земљину атмосферу такође стварају радио-таласе, извесни људи могу да чују њихов зујећи лет.

ИМА И ТОГА...

Четрдесет деветогодишњи аустралијски фармер Ален Мајкл био је осуђен на новчану казну од педесет фунти стерлинга и одузета му је возачка дозвола због тога што је возио у пијаном стању. Мајкл је возио по граду Ајванхоу — авион.

ИГРАЧКЕ — АУТОМАТИ

У свету постоји велики број људи који се баве скупљањем разних предмета: од шибица до оловних војника. Међутим, није мали број оних који скупљају минијатурне играчке, а с напредовањем технике праве се и минијатурни модели с уграђеним аутоматима. Јапан је данас постао једна од најпознатијих земаља произвођача ових играчака-аутомата. Недавно су се у Француској појавила два модела ових играчака-аутомата увезених из Јапана, која су постигла изванредан успех међу колекционарима. То су „пијаница" и Индијанац. Оба се покрећу помоћу уграђених минијатурних батерија.

Пијанац стварно пије, али воду која пролази кроз рукав кад дигне руку а враћа се у боцу кад је спусти. Коса му се диже а очи светле и окрећу се.

Индијанац је такође интересантан као и његов бели друг, јер стварно удара у добош климајући главом; начињен је од гвожђа и крзна.

ПИКАСО — ФУДБАЛЕР

У Бразилу постоји обичај да се имена фудбалера замењују псеудонимима који су често веома „бомбасти". У тиму „Белила", на пример, играју Пикасо, Рафаел, Веласкез, Рубенс, Коро.

МОТОЦИКЛОМ НА ВРХ ПЛАНИНЕ

Италијански спортисти Пјер Бостико и Терезио Вашет испели су се мотоциклима на врх планине Табор, високе 3.177 метара. За 2 часа и 15 минута моторизовани алпинисти превалили су 35 километара преко замрзнутих река, уским планинским стазама и клизавим путевима.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1) део течности, 4) раније, 7) тор, 9) родовска заједница код Ираца и Шкотланђана, 10) губитак у тежини код извесне робе, 11) део тела, 12) провера знања, 14) вођ робова у Риму у њиховом трећем устанку за ослобођење, 16) морско купалиште у Далмацији, 17) део лица, 19) божанство вода и мора код старих Вавилонаца, 20) женско име, 22) заводи крај Ниша, 23) једноцифрен број, 25) нацрт, скица, 27) хемијски елемент, 30) врста тропског копитара, 32) река у СССР, 34) скуп птица, 36) врста женске капе, 37) стара мера за течност, 38) позади, 39) бања у Белгији.

УСПРАВНО: 1) чврст производ суве дестилације каменог угља, 2) грубо вунено сукно, 3) врста дупљара, 4) врста крупног дрвећа, 5) оквир, 6) митски етолски краљ у Калидону, 8) име италијанске глумице Скијафино, 9) острво у Средоземном мору, 13) начело, 14) углед, популарност, 15) део биљке, 16) производ пчела, 18) централни део стабла и грана, 21) целокупна оружана снага једне државе, 24) уметничка реткост, старина, 26) грудни кош (мед), 28) наша река и планина, 29) рибарско оруђе, 31) ноћна птица грабљивица, 33) железница, 35) артиљеријско оруђе.

1	2	3				4	5	6
7			8		9			
10				■	11			
	■	12		13			■	
	14						15	
16					■	17		18
19		■	20		21	■	22	
23		24	■	25		26		
	27		28					
29	■	30					■	31
32	33			■	34		35	
36					37			
38						39		

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) „Осман", 5) Инка, 6) Об, 8) Анди, 10) рн, 12) Уфа, 13) криза, 15) Ло, 16) Арагон (Луј), 17) Арг, 19) Корпа, 20) Мол, 22) Нал, 23) салеп, 25) чек, 27) ацетат, 28) та, 29) мишар, 30) Дон, 31) ој, 32) Трст, 33) ак, 35) слет, 36) арсен.

УСПРАВНО: 1) онда, 2) ски, 3) ма, 4) но, 5) информација, 7) брзоплетост, 8) аула, 9) браон, 11) „Нана, 13) Крк, 14) играч, 18) Голеш, 21) летак, 23) Само, 24) пар, 26) Кант, 30) дрен, 32) тле, 34) ка, 35) С(теван) С(ремац).

МИКИ

by Walt Disney

ФАБРИКА САНДУКА
ПОТРЕБАН НАМ ЈЕ ЧОВЕК ЗА УКИВАЊЕ ЕКСЕРА!
ПЕРСОНАЛАЦ
ЈЕСТЕ ЛИ ИКАД УКИВАЛИ ЕКСЕРЕ?
АХА...
...ЈЕДАНПУТ!
ДОБИО САМ ЗАПОСЛЕЊЕ У ФАБРИЦИ САНДУКА!
ЧУЛА САМ!
ЕВО, ДА ТИ ПРВИ ДАН НА НОВОМ РАДНОМ МЕСТУ БУДЕ ПРИЈАТАН!
СПРЕМИЛА САМ ТИ ХЛАДАН РУЧАК!
ОХ! ХВАЛА!
ФАБРИКА САНДУКА
ТУУТ
ПОДНЕ!
ХЕЈ! МОЈ РУЧАК!
ТЕ ВЕЧЕРИ
ЗДРАВО, ШИЉО! КАКАВ ЈЕ БИО РУЧАК?
НЕ ЗНАМ!
МОРАЋЕШ ЊИХ ДА ПИТАШ!
?!

„ЈЕР, НЕ ИСКРСАВА СВАКОГ ДАНА ПОНЕКИ СТРАНАЦ ДА МЕ ОПТУЖИ ДА САМ МУ УБИО ОЦА!
НЕ БОЈТЕ СЕ! ЈА САМ МИРОЉУБИВ ЧОВЕК... НЕ КАО МОЈ ОТАЦ! ДОЗВОЛИТЕ МИ ДА ВАС ПОДСЕТИМ НА БУРМУ... НА 1944. ГОДИНУ!
ЧИНИ МИ СЕ ДА ЈЕ ОТАДА ПРОШАО ЧИТАВ ВЕК! БИО САМ ТАДА МЛАЂИ НО ВИ САДА...
„ОПЕРАЦИЈА БУРМА БИЛА ЈЕ ПОЧЕЛА! ЛЕТЕО САМ КАО ЗАШТИТНИЦА АВИОНА ЗА ДЕСАНТ ТРУПА... ТУКЛА НАС ЈЕ ЈАКА ПРОТИВАВИОНСКА..."
„МОЈ АВИОН ЈЕ БИО ПОГОЂЕН. УСПЕО САМ ДА ИСКОЧИМ..."
„СПУСТИО САМ СЕ ПАДОБРАНОМ... НА ТЕРИТОРИЈУ КОЈУ ЈЕ ДРЖАО НЕПРИЈАТЕЉ!"
„ПРЕ НО ШТО САМ УСПЕО ДА СЕ ОСЛОБОДИМ ПАДОБРАНА... ПОЈАВИО СЕ ЈЕДАН ЈАПАНСКИ ОФИЦИР СА МАЧЕМ У РУЦИ. БИО САМ БРЖИ ОД ЊЕГА...

ТАЈ ОФИЦИР БИО ЈЕ... МОЈ ОТАЦ! НЕ МИСЛИМ ДА ГА ПРАВДАМ, АЛИ... РАТ ОД СВИХ ЉУДИ ЧИНИ УБИЦЕ! НИСАМ ЗБОГ ТОГА ПРЕВАЛИО ОВОЛИКИ ПУТ...
...МОЈА ПОРОДИЦА ТРАГА ЗА ВАМА ЈОШ ОД ЗАВРШЕТКА РАТА! НЕ ЗБОГ ОСВЕТЕ, ВЕЋ... ДА БИ ПОНОВО ДОШЛА ДО ПОРОДИЧНОГ МАЧА... КОЈИ ЈЕ БИО КОД МОГ ОЦА!
?!
684
4-12

МУЗИКА у колору

Ставили сте на свој радио-грамофон лонг-плеј плочу и у соби је зазвучала мелодија музичке слике Мусоргског „Свитање над реком Москвом". Истовремено са звуцима оркестра на малом екрану појављује се светлосни треперави мозаик од дугиних боја у коме преовлађују љубичасти, ружичасти, златасти и гримизноцрвени тонови, то јест аутентичне боје зимског свитања. Фантастика? Не, већ реалност која ће ускоро постати исто толико обична као данас магнетофон или радио-пријемник.

Научници разних епоха и праваца, а затим и композитори, тврдили су да између утисака које изазивају боје у човеку и музичких утисака има много заједничког. Совјетски научници први су успели да ову претпоставку доведу до логичког краја. Они су, наиме, конструисали електронски уређај који у магновењу може да преобрази звуке у светлосне „експлозије". Тако је био начињен музички електронски екран.

Недавно су совјетски стручњаци успели да у обичан кућни радио-грамофон умонтирају екран колор-музике на коме се аутоматски, у зависности од музике, одвија мењање боја.

Овде, као и на великим концертним уређајима, електронски апарат анализира музичке фразе и резултате те анализе брзином муње претвара у светлосне сигнале, мењајући им боју, јачину, засићеност, брзином којом звуци извиру. При томе, разуме се, свака промена боја чини доступнијим и упечатљивијим сваки музички акорд.

Преображај звукова у светлосну игру одвија се у делићу секунде. И слушаоцу-гледаоцу изгледа да се светлост и звук рађају у хармоничном јединству.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-112-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин. Рукописи се не враћају.